

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

„NEBŪKITE PAKELIŲ ŽMONĖS“ – **Petras Maksimavičius** 3

ŠVIETIMAS

PAPILDOMA UGDOMOJI VEIKLA PUNSKO SAVIVALDYBĖS VAIKŲ

DARŽELYJE – **Vida Jolanta Stankevičienė** 5

ŽIEMOS DŽIAUGSMAI – „**Aušros**“ inf. 8

„MANO SAPNUOSE VAIKŠTAI, LIETUVA“ – „**Aušros**“ inf. 9

KULTŪROS BARUOSE

MANO NERIMO ŽIEMA – **Lilija Valatkienė** 10

KNYGŲ LENTYNOJE

LENKIŠKAI RAŠIUSIO V. SIROKOMLĖS KNYGĄ APIE NEMUNĄ IŠVERTĖS
S. ŽVIRGŽDAS: „DABARTINIAI ŽMONĖS NEMYLI TOS UPĖS“ 12

„TURĖJAU GULĖTI LIGONINĖJE 21 DIENĄ – TOKIA BUVO KARANTINO
TRUKMĖ“ – **Jurgita Stankauskaitė** 14

TIKĖJIMAS

ATSIGRĘŽKIME Į KRISTŲ – **Kun. Jaroslav Kalinovskij** 16

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

KŪČIAS ŠEIMA ŠVENTĖ JAU BE MAMOS... – **Eugenija Pakutkienė** 17

MARYTĖS KMIELIAUSKAITĖS-KARANECKIENĖS ATMINIMUI – **Aldona
Vaicekauskienė** 22

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

Šalčio poezija (Lilijos Valatkienės nuotr.)

Nemunas žiemą (Kazio Linkos nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
ul. A. Mickiewicza 23

tel. / faks. (+48) 87 5161 416

www.e-ausra.pl

ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija

16-500 Sejny,

ul. Wileńska 9

tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołów
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2021-02-11

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny

Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002

SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

Zadanie pn. „Wydanie 24 numerów dwutygodnika
„Auśra” zrealizowano dzięki dotacji Ministra
Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmonin-
gumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo
ir televizijos

rėmimo fondas

(gauta parama per

projekto įgyven-

dinimo laikotarpį

– 8000 eurų).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Vasario 9-oji – svarbi ir įsimintina diena. 1991 m. vasario 9 d. vyko referendumas dėl Lietuvos nepriklausomybės (oficialiai – Gyventojų visuotinė apklausa dėl Lietuvos Respublikos nepriklausomybės). Tai buvo pirmasis referendumas Lietuvos istorijoje. Apklausos klausimas: „Ar jūs už tai, kad Lietuvos valstybė būtų nepriklausoma demokratinė respublika?“ Dalyvavo 2 247 810 rinkėjų (84,74 proc. bendro rinkėjų skaičiaus). Iš jų 2 028 339 asmenys (90,24 proc. dalyvavusiųjų) pritarė Lietuvos nepriklausomybės paskelbimui. 147 040 rinkėjų atsakė neigiamai. Referendumo įrašas buvo įtrauktas į Lietuvos Respublikos Konstituciją.

Per praėjusias dvi savaites Lietuvoje užvirė katilas po Seimo Laisvės kovų ir istorinės atminties komisijos pirmininko Valdo Rakučio straipsnio Tarpautinę holokausto aukų atminimo dieną. Istorikas oponentų buvo tiek užsipultas, kad atsistatydino iš komisijos pirmininko pareigų, o po kelių dienų taip pat pareigų atsisakė Genocido ir rezistencijos tyrimo centro direktoriaus patarėjas Vidmantas Valiušaitis, kurio veikla neįtiko 17 to centro darbuotojų. Beje, nors vėliau istoriko Valdo Rakučio pasisakyme niekas negalėjo nurodyti, ką jis TOKIO parašė (niekur nebuvo iškreipta istorinė tiesa), tačiau faktas buvo įvykęs – jis jau ne Seimo komisijos pirmininkas.

Kas sieja šias datas ir įvykius? Prieš 30 metų beveik vienbalsiai lietuviai pasirinko gyventi nepriklausomoje, demokratiškoje šalyje, o šiandien matome apraiškas „susidorojimo“ dėl išsakytos nuomonės. Negi atsisakoma Lietuvoje demokratinėje santvarkoje taip vertinamos žodžio laisvės? Švęsdami Vasario 16-ąją pamąstykite apie tai! Gražios Jums šventės!

„Nebūkite pakelių žmonės“

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

„Pakelė, kelias – čia nuolat vyksta judėjimas, nuolat kas nors praeina, žiūrėk, sumindys sėklą, o kas liks nesumindyta, dangaus paukščiai sules, nebus galimybės sėklai išdygti. Pakelių žmogus – tai tas, kuris visu savo gyvenimu, visais darbais, mintimis susikoncentruoja ties praeinančiais dalykais. Pakelės žmogus niekada nebus dvasiniam gyvenimui vaisingas. Nebūkite pakelių žmonės“, – sakydavo kardinolas Vincentas Sladkevičius.

Pacitavau šiuos žodžius, kadangi jie labai prasmingi. Jie buvo svarbūs

gūdžiu sovietmečiu, bet aktualūs taip pat šiandien. Dar viena priežastis, dėl kurios miniu V. Sladkevičių – ta, kad Lietuvos Respublikos Seimas 2021 m. paskelbė Kardinolo Vincento Sladkevičiaus metais. 2020-ųjų rugpjūčio 20 d. sukako 100 metų, kai gimė būsimas kardinolas. Todėl, manau, ir mums, Lenkijos lietuviams, svarbu prisiminti šią iškilų asmenybę. Juolab kad visais laikais jautėme ir nuolat jaučiame Lietuvos dvasininkų globą, esant reikalui visada sulaukdavome pagalbos saugant mūsų

krikščioniškąją ir tautinę tapatybę.

Mintis apie „pakelių žmones“ aktuali visais laikais, taigi ir šiandien. Tai raginimas labiau rūpintis savo dvasiniu gyvenimu, bet ir saugoti tai, ką paveldėjome iš tėvų ir senelių. Tie, kurie atskirti nuo tautos kamieno, visada turi įdėti daug daugiau pastangų, kad išsaugotų kalbą, tradicijas, istorinę atmintį. Tai nėra lengvas uždavinys. Kai vyksta smarkus judėjimas, visuomet lengviau ir saugiau stovėti pakelėje, nuosaly. Tačiau ar šitaip galima gyventi visavertį gyvenimą? Apie tai ne kartą pamokslų

Kardinolas Vincentas Sladkevičius

Is <https://lt.wikipedia.org>

metu kalbėdavo V. Sladkevičius. Ir žmonės neprarasdavo vilties. Tikėjo, kad ateis metas, kai ne tik Lietuva bus laisva, bet ir kiekvienas iš jų atras savo vidinę laisvę.

Nepristatinėsiu plačiau kardinolo V. Sladkevičiaus biografijos, kadangi ši asmenybė susilaukė jau nemažai mokslinių straipsnių ir publikacijų. Paminėsiu tik kelis kertinius faktus. Taigi šis iškilus dvasininkas gimė 1920 m. rugpjūčio 20 d. Kaišiadorių vyskupijoje, Žaslių parapijoje, Guronų kaime. Kunigu išventintas 1944 m. Dirbo įvairiose Kaišiadorių vyskupijos parapijose, taip pat Kauno kunigų seminarijoje. Būsimas palaimintasis arkivyskupas Teofilus Matulionis 1957 m. V. Sladkevičių konsekrovo vyskupu, tačiau sovietų valdžia neleido jam eiti pareigų. 1959 m. buvo priverstas persikelti į Nemunėlio Radviliškį ir apgyvendintas namų arešte. Valdžia jį kaltino ekstremizmu, sekė, draudė kitiems kunigams su juo susitikinėti. Tik 1982 m. jam buvo leista vykdyti ganytojo pareigas. 1988 m. paskirtas Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininku. Šv. Popiežius Jonas Paulius II 1988 m. vyskupą Vincentą paskyrė Šventosios Romos Bažnyčios kardinolu. 1989 m. vasario 7 d. paskirtas Kauno arkivyskupu. 1993 m. kardinolas V. Sladkevičius su visais Lietuvos vyskupais lankėsi Romoje su vizitu *ad limina*, o tų pačių metų rugsėjo mėnesį, kaip Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininkas, priėmė su apaštališkuoju vizitu Lietuvoje besilankantį popiežių Joną Paulių II. 1995 m., laikydamasis bažnytinės teisės nuostatų, atsistatydino iš pareigų ir nuo to laiko gyveno Kaune kaip emeritas. Mirė 2000 m. gegužės 28 d. Palaidotas Kauno arkikatedroje bazilikoje. Užuojaautos žodžius į Kauno arkivyskupiją atsiuntė ne tik tuometinis popiežius Jonas Paulius II, bet taip pat Lietuvos valstybės aukščiausieji vadovai, religinių ir visuomeninių

organizacijų lyderiai, Pasaulio lietuvių bendruomenės ir kai kurių kraštų bendruomenių vadovai. Užuojautą reiškė ir mūsų krašto lietuviai:

*Jo Ekscelencijai Vyskupui Jonui Borutai,
Lietuvos Vyskupų Konferencijos
Generaliniam sekretoriui*

Nuoširdžiai užjaučiame Lietuvos Katalikų Bažnyčios bendruomenę dėl Jo Eminencijos Kardinolo Vincento Sladkevičiaus mirties. Didelės netekties valandą gedime kartu su Jumis.

Jo Eminencijos Kardinolo Vincento Sladkevičiaus ištikimybė Dievui ir Tėvynei tebūna kelrodis mums, o Jo Eminencijai teužtikrina amžinąjį atilsį Viešpaties globoje.

*Punsko krašto lietuvių vardu
Punsko parapijos klebonas
kun. Česlovas Baganas*

*Punsko valsčiaus viršaitis
Vytautas Liškauskas*

Visgi reikėtų dar kelis žodžius parašyti apie kardinolo V. Sladkevičiaus nuopelnus Lietuvos Katalikų Bažnyčiai ir tuo pačiu Lietuvai. Kai 1991 m. sausį sovietų kariuomenė prieš Lietuvą pradėjo naudoti karinę jėgą, buvo nutarta iš Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos rūmų išvežti Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo aktą. LR Aukščiausiosios Tarybos Pirmininko pavaduotojas Kazimieras Motieka kartu su LR valstybės saugumo departamento generaliniu direktoriumi Mečiu Laurinkumi Aktą nuvežė į Kauną ir perdavė saugoti kardinolui V. Sladkevičiui. Tai reiškia, kad kardinolas laikytas dideliu autoritetu ir buvo visiškai juo pasitikima. Jis šį dokumentą saugojo iki 1993 m.

V. Sladkevičių gerbė ne tik Bažnyčios hierarchai, Sąjūdžio vadovai ar disidentai. Juo pasitikėjo visų pirma eiliniai žmonės, kuriems buvo svarbios krikščioniškosios vertybės. Su

šiuo asmeniu siejasi pagrindžio kunigų išventinimai, slaptųjų vienuolių veikimas ir daug kitų darbų, kurie tuo metu nebuvo itin viešinami. Dėl

to kardinolą sekė ir bandė verbuoti KGB. Anot kardinolo Sigito Tamkevičiaus, dėl savo bekompromisės laikysenos V. Sladkevičius buvo beginklio pasipriešinimo sovietų valdžiai vėliava. Su juo teko tartis ir apsisprendžiant 1972 m. pradėti leisti vieną svarbiausių pagrindžio leidinių – „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kroniką“. „Kunigai pasiūlė lotynišką vardą „Vivos voco“ (*Gyvuosius šaukiu*). Toks leidinio pavadinimas būtų neblogas, tačiau lo-

tytų kalbos nemokantys žmonės gali nesuprasti, ką tai reiškia. Tuo metu aplinkiniais keliais gaudavau lenkų katalikų leidžiamą „Kroniką“. Todėl ir pasiūliau naująjį leidinį vadinti „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika“, – prisiminė V. Sladkevičius.

V. Sladkevičius tapo Lietuvos atgimimo dvasios tėvu. 1988 m. gegužę, dar iki Sąjūdžio įsikūrimo, popiežiaus Jono Pauliaus II jis buvo paskelbtas kardinolu. Tai buvo pirmoji Lietuvos dvasinio atgimimo žinia. Jis dalyvavo pirmajame Sąjūdžio suvažiavime, susitikinėdamas su tikinčiais stiprindavo jų ryžtą taikiais būdais siekti Lietuvos nepriklausomybės ir dvasinio atgimimo. Lietuvos komunistų partijai pasiūlius Vilniaus Katedroje laikyti mišias, atsisakė tai daryti, kol ji nebus perduota Bažnyčiai. Jo sakyti pamokslai padėdavo žmonėms išverti gyvenimo negandas ir sutvirtindavo tikėjimą geresne ateitimi.

Papildoma ugdomoji veikla Punsko savivaldybės vaikų darželyje

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

VIDA JOLANTA STANKEVIČIENĖ

Nuo 2020 metų rugsėjo 1 d. iki 2021 metų birželio 30 d. Punsko savivaldybės vaikų darželis vykdo projektą „Punsko vaikų darželio auklėtinių kompetencijų ugdymas“. Šį projektą kartu su Punsko valsčiumi įgyvendina Visuomeninių iniciatyvų forumo fondas. Lėšos jam skirtos iš Palenkės vaivadijos regioninės operacinės programos. Visiems darželinukams vyksta papildomos kodavimo ir programavimo, anglų kalbos, ekologijos, verslumo, muzikinio ugdymo

ir šokių pamokėlės. Jiems numatyta taip pat logopedo pagalba bei korekcinė mankšta. Projekto metu darželio mokytojai kelia kvalifikaciją, dalyvauja mokymuose apie naujoves ir

Iš Punsko savivaldybės vaikų darželio archyvo

Iš Punsko savivaldybės vaikų darželio archyvo

kūrybingumą ugdomą dirbant su vaikais. Įgyvendinant projektą daug dėmesio skiriama eksperimentinei, tiriamajai veiklai. Vaikai susipažino su pagrindinėmis kodavimo sąvokomis ir simboliais, stebėdami, kaip

užduotis atlieka robotukai. Mat ugdymas vyksta pasitelkus edukacinius robotus Photon ir Ozobot. Šie spalvingi, lengvai valdomi ir draugiški robotukai yra puiki priemonė mokytis iššifravimo ir problemų sprendimo, kryptių bei programavimo pradmenų. Tai visų pirma edukacinis įrankis, padedantis mokytojoms žaismingai vykdyti veiklas, pajavairinti užsiėmimus. Edukacinis robotukas turi interaktyvių jutiklių, gali reaguoti į aplinką, skleisti garsus, rodyti emocijas. Jis žadina ugdytinių motyvaciją drauge veikti, kurti, ieškoti atsakymų,

Iš Punsko savivaldybės vaikų darželio archyvo

Iš Punsko savivaldybės vaikų darželio archyvo

tyrinėti bei eksperimentuoti. Per užsiėmimus lavina vaikų priežasties ir pasekmės mąstymą, padeda susipažinti su erdvės sąvokomis, išmokti atskirti kairę nuo dešinės, ugdo kantrybę, laukiant savo eilės, moko mandagumo frazių ir komandinio darbo taisyklių.

Darželinukų ugdomajame procese naudojamos iš projekto lėšų nupirktos SMART lentos. Pamokėlių metu numatytos įprastinės interaktyvių lentų valdymo funkcijos, galima piešti, maketuoti, grupuoti, naudotis programoje esančiomis fonų, paveikslėlių galerijomis, sukurti individualias užduotis. Sukurtas interaktyvias užduotis galima tobulinti, grupuoti objektus, įterpti naujas formas, vaizdus, tekstus, vaizdo ar garso iškarpas. Nuotaikingos lavinamosios programos padeda vaikams ugdyti įvairias kompetencijas. Juos įkvėpia galimybė išbandyti vis naujas, kūrybingesnes ugdymo formas. Vaikai eksperimentuoja, bendradarbiaudami, per žaidimą įtvirtina žinias ir, kas svarbu, gebėjimus.

Labai įdomios yra taip pat ekologijos pamokėlės. Vaikai nemažai laiko praleido gryname ore, arčiau pažino gamtą. Jie žaidžia, atlieka įvairias užduotis, kurios padeda įtvirtinti įgytas žinias ir suprasti, kad tikrieji mūsų namai yra gamta, kurią turime saugoti. Šioje erdvėje pateiktos įvairios priemonės ir įrankiai aktyviai tyrinėjimo, eksperimentavimo ir bandymų veiklai: mikroskopas, lupos, gamtinė medžiaga ir kt. Vaikai mokosi skirti pagrindines gamtos objektų savybes, spalvas, formas, dydį, skaičių, masę, klasifikuoti jas pagal tam tikrą požymį: skaičiuoti, matuoti, sverti, grupuoti, lyginti, tyrinėti jų išvaizdą apžiūrint per lupą, mikroskopą, atliekant bandymus ir eksperimentus stebėti, kaip objektai keičiasi. Jie skatinami svarstyti ir interpretuoti savo įspūdžius bei

Iš Punsko savivaldybės vaikų darželio archyvo

Iš Punsko savivaldybės vaikų darželio archyvo

Iš Punsko savivaldybės vaikų darželio archyvo

patirtį, mokosi susieti reiškinius priežasties ir pasekmės ryšiu.

Darželinukai mėgsta daug judėti, šokti, dainuoti, jie dalyvauja muzikinio ugdymo ir šokių pamokėlose. Muzika įvairiais amžiaus tarpsniais yra ryški estetinio lavinimo priemonė. Kad ji atliktų šią savo svarbią funkciją, reikia pirmiausia ugdyti bendrą muzikalumą, jautrumą muzikai. Muzikinio ugdymo ir šokių pamokėlių tikslai tai žadinti vaiko domėjimąsi muzika, ugdyti muzikinius gabumus, pažinti instrumentus, suteikti muzikinių estetiškų žinių bei lavinti muzikinius įgūdžius, šokimą.

Verslumo pamokėlių metu skatinamas darželinukų smalsumas, motyvacija tyrinėti aplinką, pažinti ją ir mokytis sisteminti savo stebėjimus, juos apibendrinti, daryti išvadas. Svarbu leisti skleistis kūrybiškumui, net ir ugdant bendruosius gebėjimus, pažinti profesijas ir jomis domėtis. Svarbus vaikams taip pat mokymasis kurti socialinius santykius bei komunikuoti, pasakoti ir pristatyti savo mintis ir idėjas.

Vaikučiai taip pat mokosi anglų kalbos. Per šias pamokėles darželinukai mielai dainuoja, žaidžia, mokosi ir eksperimentuoja.

Spalio mėnesį vaikai buvo nuvykę į Tarptautinio dialogo centrą Krasnagrūdoje, kur stebėjo gražią gamtą, augalus, vabzdžius ir gyvūnelius. Pavasarį laukia kelionė į Vygrių nacionalinį parką, kur taip pat vyks edukaciniai užsiėmimai gamtoje. Į darželį atvyksta ekspertai, kurie moko vaikučius koduoti, programuoti. Vyksta taip pat gamtos pamokėlės ir korekcinė mankšta. Už projektui skirtas lėšas nupirkta nemažai edukacinės įrangos ir didaktinių medžiagų gamtos, kodavimo, muzikos ir korekcinės mankštos pamokėlėms, kurios darželyje tikrai pravers.

Žiemos džiaugsmi

„AUŠROS“ INF.

Ne tiek spustelėjęs šaltukas, kiek pusnynai vieniems pridarė bėdų, kitiems suteikė džiaugsmo. Tikriausiai visi, kas turi rytą atsikasti kiemą ir keliuką, kad galėtų išvažiuoti iš namų, keiksovoja šaltą baltą pūką. Be abejo, ypač kenčia laukiniai žvėreliai ir paukščiai, kurių maisto likučius apklojo storas sluoksnis sniego.

Tačiau vaikai džiaugiasi – pagaliau yra proga ir besmegenį nulipdyti, ir su rogutėmis ar maišu nuo kalniuko nusileisti. Tiems, kurie gali eiti į mokyklą ar vaikų darželį, dar geriau, mat jie vienas kitą po sniegą gali pavaikyti ar sužaisti sniego mūšį.

Kas nebuvo vaikai? Juk puikiai prisimename, kaip smagu klampoti po pusnyną ar angelą sniege padaryti. Tačiau nuo vaikystės buvom mokomi saugoti silpnesnius, tad jeigu dar neįsigijome inkilėlių ar nepakabinome ant šakos lašinukų zylutėms, nepamirškime, jog dar ne vėlu tai padaryti. Tik maitinkime atsakingai, pasidomėję, koks maistas tinka, o koks ne. Šiais laikais parduotuvėse yra paruošto paukšteliams pašaro. Padėkime jiems iškęsti šį sunkų laiką ir patys pasidžiaukime gražiu vaizdu už lango, kai atskrenda sparnuočiai prie mūsų vaišių stalo.

Jolantos Malinauskaitės-Vektorienės nuotr.

Suvalkų vaikučiai nulipdė senį besmegenį

Jolantos Malinauskaitės-Vektorienės nuotr.

Mažieji suvalkiečiai

Teresės Gausienės nuotr.

Pramogos Seinų „Žiburyje“

Gimnastika ant sniego Seinų „Žiburio“ mokyklos kieme

Suvalkų lietuvių vaikų darželio ugdytiniai

Teresės Grausienės nuotr.

Jolantos Malinauskaitės-Vektorienės nuotr.

„Mano sapnuose vaikštai, Lietuva“

„AUŠROS“ INF.

Vilniaus lietuvių namai į 2020 metų pabaigą surengė tradicinį raiškiojo skaitymo konkursą „Mano sapnuose vaikštai, Lietuva“. Šįkart jis vyko nuotoliniu būdu. Jau devintą kartą užsienio lietuviškų mokyklų mokiniai pakviesti susirungti, kas įdomiau interpretuos literatūros kūrinių. Šiuo projektu buvo siekiama sudominti šiandienos mokinius klasikine ir šiuolaikine literatūra, pamilti rašytinį žodį, plėsti jausminę skalę. Organizatoriai sudarė galimybę dalyviams laisvai pasirinkti kūrinio žanrą, perteikimo manierą, tačiau kūrinys turėjo skambėti lietuvių kalba.

Konkurso tikslas – plėsti mokinių akiratį, supratimą apie klasikinius ir šiuolaikinius kūrinius ir jų autorius. Uždaviniai: ugdyti vaikų viešojo kalbėjimo įgūdžius, meninio žodžio pagalba puoselėti tautos ir žmogaus būties bei išlikimo idėjas. Konkurse galėjo dalyvauti užsienio lietuviškų mokyklų ir Vilniaus lietuvių namų

mokiniai. Dalyviai suskirstyti ir buvo vertinami keturiose grupėse: pradinio ugdymo (1–4 klasių), pagrindinio ugdymo (5–8 klasių), vidurinio ugdymo (9–12 klasių) ir poetinių kompozicijų. Juos vertino šios sudėties komisija: Vilniaus lietuvių namų direktoriaus pavaduotoja Vilma Balčiūnienė, Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto magistrantė Airinė Adomaitytė, Vilniaus lietuvių namų lietuvių kalbos mokytoja Gabrielė Agasarjanaitė.

1–4 klasių grupėje pirmąją vietą laimėjo Mantas Radzevičius, Vidugirių pagrindinės mokyklos mokinys, antroji vieta skirta Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos mokiniai Liepai Vilkelytei ir Vidugirių mokyklos auklėtiniui Ernestui Žilinskui, trečioji vieta – žiburietei Julijai Krakauskaitei ir Karolinai Kmieliauskaitei iš Vidugirių mokyklos.

5–8 klasių grupėje pirmąją vietą laimėjo Jonas Kalinauskas, Vidugirių pagrindinės mokyklos mokinys, antrąją

Rasa Maksimavičiūtė, trečiąją Jolanta Misiukonytė (abi iš Seinų lietuvių „Žiburio“ pagrindinės mokyklos). Trečioji vieta buvo skirta taip pat Vidugirių mokyklos mokiniai Ritai Pečiulytei.

Poetinių kompozicijų grupėje už poetinės kompozicijos parengimą ir atlikimą pirmoji vieta skirta Vasario 16-osios gimnazijos (Vokietija) mokinėms Julijai Gečaitėi, Justei Urbonaitei ir Reginai Raižytei.

Mokiniams pasiruošti padėjo: Vidugirių mokyklos mokytojos Irena Kalinauskienė ir Gražina Kibyšienė, Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos mokytojos Irena Vaicekauskienė ir Irena Gasperavičiūtė, Vasario 16-osios gimnazijos mokytoja Asta D Elia.

Siunčiamus konkursui kūrinius reikėjo įrašyti į D diską ir persiųsti prisijungimo duomenis Vilniaus lietuvių namams. Seinų „Žiburio“ mokykla siuntė dviem etapais ir antrojų bei trečiųjų įrašai nepasiekė organizatorių. Kartais technika pakiša koją.

Mano nerimo žiema

LILIJA VALATKIENĖ

Pirmosios pandemijos bangos paskelbto karantino metu man teko virtualioje erdvėje atidaryti dvi savo parodas. Tuomet galvojau, kad rudenį ir žiemą kultūra alsuos lengviau. Klydau. Ta pirmoji pavasario banga tebuvo maža repeticija prieš sunkią išbandymų, netekčių ir trapios vilties žiemą. Trečioji paroda vėl pasklido virtualioje platformoje. Artinasi ir ketvirtoji, skirta Vasario 16-ajai. Ką tik ir vėl gavau pasiūlymą surengti ją virtualiai. Liūdna.

Menas iš galerijų, muziejų, bibliotekų, teatrų ir koncertų salių persikėlė į virtualią erdvę. Tai geriau negu neturėti nieko, nes mes kuriame žiūrovui, savo jausmais norime pasidalinti gyvai su žmonėmis. Tačiau virtualų santykį aš vertinu kaip bučinį per stiklą. Na, sakysite, vis tiek šioks toks bučinys. Dabar pasislėpusiems po medicininėmis kaukėmis ne bučiniai rūpi. Tačiau akių šilumą, apsikabinimą, jautriai išstartą frazę pajusti norisi gyvai. Matau, kaip mes tolstame vieni nuo kitų, ir dėl to man labai neramu.

Kiekvieną kartą per šventes susėdę prie savo žemiškų stalų išreišdavome drąsiai viltį, kad taip bus visada: jauki, saugi mylimų žmonių bendrystė mus džiugins visą gyvenimą. Tačiau per Kalėdas ir Naujųjų metų sutikimą buvo kitaip. Be šurmilio, be juoko, be apsikabinimų. Kai kurie prie stalo sėdo visiškai vieni ir klaikiai vieniši – pandemija atėmė artimuosius, pasėjo nerimą, baimę. Kolektyvinė baimė atėmė iš mūsų įprastą gyvenimą, stipriai pakeitė mūsų ipročius laisvai judėti, keliauti, bendrauti ir pasitikėti.

Mano fotografijose užfiksuota neskubri karantino kronika, sielovaizdžių esė, nenuslopinto pirmojo

įspūdžio atradimai. Tai pastarojo laikmečio būsenų ir jausmų refleksijos, atvėrusios naują matymą. Jos patirtos, išgyventos klaidžijant gamtoje ir ieškant išsivadavimo iš būsenos, kurioje esame giliai įklimę. Gamta savyje talpina nepaprastą, prisiminimais apgaubtą, vilties teikiantį jausmą.

Gamtoje egzistuoja abstraktus laikas. Fragmentuotas, ramiai slenkančias savo amžinoje tėkmėje iš dienos į naktį, vis dar nepripažįstantis mūsų sugriuvusio pasaulio ir teikiantis vilties, kad ne viskas prarasta. Rytojus priklauso nuo šiandienos, o šiandiena tik nuo mūsų pačių...

Taupi, spalvomis nelepinanti, alegorinė mano fotografijų kalba žiūrovui leidžia subtiliai, konkrečiai ir atvirai

Šviesą išjungs paskutinis

interpretuoti. Fiksuoju apleistus trobesius, stingdantį sielos šaltį, vingiuotus takus, pamiršusius pėdų šilumą. Per skirtingas menines fotografijas delioju nuoseklų pasakojimą, sukuriu įtampos lauką ir stumteliu žiūrovą keliauti neparadinės Lietuvos vingiais. Šioje kelionėje galima pajusti buvimą, pulsuojančią melancholiją, susikaupusį liūdesį, sielos skausmą, neprisidengtą žaliuoju gamtos triumfu, ir galbūt atrasti save.

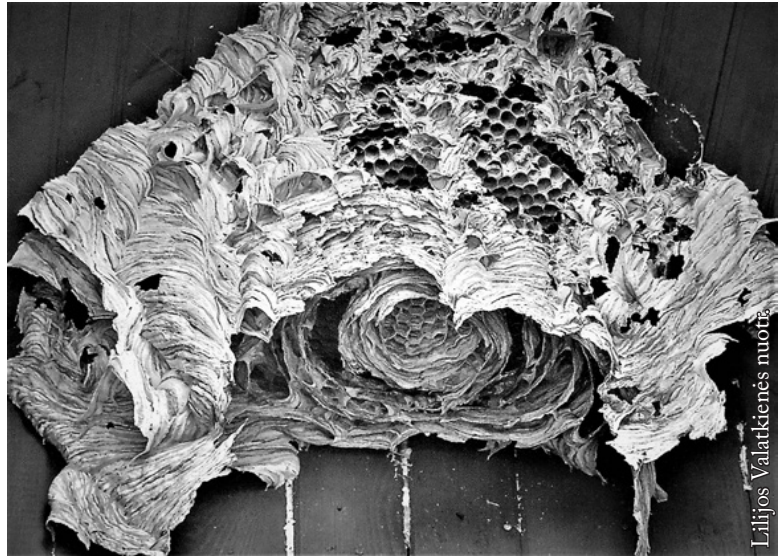

Šventieji ažuolai

Lilijos Valatkienės nuotr.

Paveldas

Lilijos Valatkienės nuotr.

Palėpės architektūra

Lilijos Valatkienės nuotr.

Aš žinau, kad mano Atpirkėjas gyvas

Lilijos Valatkienės nuotr.

Laukiantys

Lilijos Valatkienės nuotr.

Laiptai į dangų

Lilijos Valatkienės nuotr.

Lizdelis

Lenkiškai rašiusio V. Sirokomlės knygą apie Nemuną išvertęs S. Žvirgždas: „Dabartiniai žmonės nemyli tos upės“

„Visada maniau, kad negalima pamilti Motinos – gimtosios žemės nepažinus jos veido, neišmokus išvysti kibirkščių, spindinčių jos žvilgsnyje, verkti iš jos akių riedėjusiomis ar galėjusiomis kažkada riedėti ašaromis, net su meile suskaičiuoti jos kilnų veidą išraižiusių raukšlių, nes būtent tai ir yra meilės sąlyga“, – sakoma dar 1860-aisiais parašytoje ir visai neseniai perleistoje knygoje „Nemunas nuo versmių iki žiočių“. Knygos autorius – lenkiškai rašęs poetas bei publicistas Vladislavas Sirokomlė.

V. Sirokomlė – viena žymiausių figūrų XIX a. vidurio Rusijai priklausiusių buvusios Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės žemių literatūriniam ir visuomeniniam gyvenimui. Jis dažnai apibūdinamas kaip „išdidus kaimo lyrikas“. V. Sirokomlė buvo poetas, taip pat veikė dramaturgijos, istorijos ir literatūros mokslo, publicistikos ir žurnalistikos srityse, vertė iš kitų kalbų, – rašoma Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos tinklapyje.

Pirmą kartą Lietuvos kraštotyros ir kelionių išpūdžių knyga „Nemunas nuo versmių iki žiočių“ išleista Vilniuje 1861 m. – likus metams iki V. Sirokomlės mirties. 1922 m. ją į lietuvių kalbą išvertė Vasario 16-osios Akto signataras, diplomatas Kazys Bizauskas. Praėjus vienuolikai metų knyga išleista Kaune, o 1991 m. – Vilniuje.

Pasak pastarąjį sykį iš lenkų kalbos knygą išvertusio Stanislovo Žvirgždo (knygoje esančią poeziją vertė Regina Koženiauskiėnė), tai – pirmoji knyga apie ilgiausią Lietuvos upę Nemuną, kurioje sugrįžtame

Vaizdas per Nemuną į Žemuosius Panerius

į XIX a. vidurio Lietuvą.

Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Dokumentinio paveldo tyrimų departamento Lituanistikos skyriaus vyriausiasis metodininkas-tyrėjas Tomášas Blaščakas (Tomasz Błaszczak) apie antrąją knygos „Nemunas nuo versmių iki žiočių“ leidimą kalbėjosi su fotografu, Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatu, fotografijos istoriku bei vertėju S. Žvirgždu.

„V. Sirokomlė man labai patinka – ne tik eilėraščiai, bet ir proza. Esu beveik viską perskaitęs. Daugiausia – lenkiškai, nes lenkų – pusiau gimtąja tapusi kalba, esu iš jos padaręs vertimų“, – sakė S. Žvirgždas. Vis dėlto

jis pritarė, kad idėja imtis knygos „Nemunas nuo versmių iki žiočių“ vertimo buvo ne jo, o Mato Veličkos. „Mes gyvename per gatvę. Eidamas iš parduotuvės jį susitikau, o jis – žinovas Nemuno, laivybos priemonių ir visokių kitokių dalykų. Sako – tu gi nelabai seniai išvertei Jano Bulhako knygą „Dvidešimt šešeri metai su Ruščicu“. Ar nesiimtai išverst Sirokomlę?“ – prisiminė vertėjas.

Ir nors knyga jau buvo išversta, tai, anot S. Žvirgždo, padaryta ne itin kokybiškai: vertėjas mokėjo kalbėti lenkiškai, bet vien kalbos vertimui neužtenka, reikia žinoti ir konkretaus laikotarpio kalbą. S. Žvirgždas pasakojo knygą išvertęs ir atidavęs

M. Veličkai toliau rūpintis, o, atėjus metui ją išleisti, tai padarė Enciklopedijų leidykla. „Išėjo puiki knyga. Pirmajame leidime nebuvo išversiti eilėraščiai – o čia jie labai svarbūs žinant, kad V. Sirokomlė rašė ir eilėraščius. Jie labai gerai papildė knygą – suteikia žavesio. Kita vertus, buvo daug įvairių dailininkų pieštų graviūrų, kur Nemuno pakrantės vos ne per visą knygą eina. Atsirado galimybė iliustruoti knygą – ji įgavo visiškai kitą vertę: mes ir vaizdų galime matyti, ir perskaityti žodžiu. Šitoje knygoje tai labai svarbu“, – džiaugėsi vertėjas.

„Nemunas nuo versmių iki žiočių“ parašyta 1860 m. Tai buvo, galima sakyti, pirmutinė knyga, kurioje rašoma apie Nemuną. Anot S. Žvirgždo, yra grafo Eustachijaus Tiškevičiaus išleista knyga apie kelionę Nerimi, bet pati didžiausia Lietuvos upė nebuvo aprašyta – V. Sirokomlė to ėmėsi ir surinko gausią medžiagą.

Pirmoji dalis prasideda nuo versmių, plaukiama per visus miestelius, pateikiama istorinė apžvalga, kas ten darėsi – čia rasite įdomių dalykų, iš kurių mažai ką dabar žinome. „Jei

kam reikėtų keliauti nuo Nemuno versmių iki įtekėjimo į Kuršių marias, be šitos knygos kelionės neįsivaizduoju. Yra išleista dar viena knyga – 1938 m. Stepno Kolupailos, jis dar yra plaukęs tuo maršrutu, tačiau kiek pakeistu“, – pasakojo S. Žvirgždas. Jis negailėjo pagyrimų pačiam V. Sirokomlei: šis gerai valdo kalbą, nenuobodus. „Šitą patyriau pagal vertimus: jei gerai parašytas lenkiškas

Nemuno viešnios

Kazio Linkos nuotr.

Nemunas vakarėjant

tekstas, man labai lengva versti, einasi labai sklandžiai, labai lengvai suprantama mintis“, – sakė vertėjas.

Neteko jam vargti ir prie laivybos terminologijos, mat prie šono turėjo specialistą M. Veličką. O štai su eilėraščiais būta kliūčių. Anot S. Žvirgždo, jis poeziją buvo išvertęs, bet ne tam, kad eilėraščius publikuotų – ten buvo papildomos medžiagos, kuri buvo reikalinga vertimui.

„Turintiems galimybę palinkėsiu pasiimti knygą į rankas ir važiuojant sustoti, tarkime, Palemone ant kranto pailsėti ir paskaityti apie tą vietą. Pamatysite, koks Nemunas buvo gražus ir jis turi būti gražus. Jį reikia mylėti taip, kaip šitos knygos autorius aprašė. Dabartiniai žmonės nemylti tos upės – iš jos ieško naudos. Jei paskaitys tą knygą, gal ateis į protą“, – vylėsi S. Žvirgždas.

„Turėjau gulėti ligoninėje 21 dieną – tokia buvo karantino trukmė“

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Mergaitė buvo „aptekusi utėlėmis“, o ligoninėje niekam tai nerūpėjo. Bent taip jai pasirodė. Galbūt ten visko jie buvo matę, tad utėlės buvo mažiausia problema. „Taigi, gulėjau geležinėje ligoninės lovoje ir pirščiukais traisčiau po galvelę šeiminkaujančius gyvius...“

Tegul Jūsų nesuklaidina mano straipsnio pavadinimas. Čia tikrai nebus jokių užuominų apie šiuolaikinio žodžio „karantinas“ esmę. Gal jau užteks. Bent kol kas. Karantinų būta ir anais laikais, kai pusę Žemės gaublio drebino žymiai didesnė problema už XXI a. pandemijos griausmus. Tai buvo II pasaulinis karas, privertęs žmones rautis plaukus nuo galvos, kęsti badą, šaltį, smurtą ir visą sveiku protu nesuvokiamos sistemos neteisybę. Tiesa, apie karą ir jo pasekmes visi skaitėme įvairiausių knygų. Jos nesibaigia. Metai iš metų jų pasirodo vis kitokių ir naujesnių. Taip bus tol, kol būsią įvykių liudininkų, norinčių sava patirtimi pasidalinti su kitais. Man pačiai atrodė, kad nemažai esu skaičiusi Sibiro tremtinių arba koncentracijos stovyklas mačiusių žmonių išpažinčių, tačiau klydau ir jau žinau, kad dar daug visko neatrasta. Visai neseniai – prieš pačias Kalėdas – teko perskaityti Julijos Benediktos Ulevičienės, 1947 m. ištremtos į Sibirą, atsiminimus knygoje „Išrauti su šaknimis“. Susidomėjusiems nekantrauju pranešti, kad knyga laisvai prieinama internetu (2015 m. išleido elektroninė leidykla „Naujas vardas“).

Galime klausti, ką naujo dar galima sužinoti apie lietuvių gyvenimą

Sibire. Rodos, daugumos likimai amžino įšalo žemėje yra panašūs. „Išrauti su šaknimis“ atveria dar vienas naujas duris į karo pažeistųjų prisiminimus, apie kuriuos anksčiau neteko skaityti. Julija Benedikta pasakoja apie jos šeimos bandymą kurtis kuo labiau normalų gyvenimą primenančią kasdienybę. Nors moteriai buvo tik treji, kai su tėvais ir 90-ies metų močiute, vyresniu broliu bei seserimi buvo įsodinti į gyvulinius vagonus ir išvežti į nepažįstamą kraštą – Sibirą, atsimena ilgos kelionės tamsumą, smarvę ir mirštančiųjų aimanavimus.

Šios knygos skaitytojas susiduria ne tik su labai paprastai parašytu ir kiekvienam suprantamu tekstu, bet ir begale Julijos Benediktos šeimos ir giminių nuotraukų. Jos puikiai papildė dramatiškų prisiminimų horizontą, patvirtina pasakojimų realumą ir geriau apipavidalina iš sielos gelmės plaukiančius žodžius. Atvirumas jaučiamas pirmuose teksto sakiniuose, o trumpai pristatyta tuo metu trečius gyvenimo metus tipinančios mergaitės šeimos padėtis Lietuvoje nepalieka abejonių, kaip vos prieš 70 metų Lietuvos ūkininkai buvo stipriai sukrėsti ir priversti palikti „apie 30 ha žemės, nemažai gyvulių ir paukščių (4 arklius, 6 karves, 4 avis, 4 kiaules, 18 vištų), taip pat žemės ūkio technikos (kuliamąją, pjaunamąją ir akselinę mašinas bei maniežą, vadinamą *rusvelkiu*)“.

Pasaulyje, apie kurį pasakojama prisiminimuose, nerasime trumpų šeimos narių aprašymų. Gana kruopščiai pristatoma Julijos Benediktos tėvelių kilmė, jos santykis su

giminaičiais, paremtas nuoširdžiais atsiminimais. Nemažai dėmesio skiriama broliui Vladui, kuris (skaitant susidaro toks įspūdis) galėjęs būti jos autoritetu, doro gyvenimo vedliu, Tėvynės patriotu. Knygoje išaiškėja, kad šios šeimos likimui daugiausia įtakos turėjo būtent Vladas, kuris buvo skaudžiai suimtas ir kalinamas. Kodėl ir už ką – sužinojo tik 1976-aisiais, keliasdešimt metų po tremties. Mat Vladas negalėjo žiūrėti į sovietų okupantų žiaurumą, žudant jaunuolius. Jų išrengti ir išniekinti kūnai Kazlų Rūdos centrinėje aikštėje varstė kraupių vaizdų liudininkų širdis. Vladas prisijungė prie „Tauro“ apygardos partizanų gretų ir gavo Žirnio slapyvardį. 1958 m. birželio 10 d. visa šeima, pavadinta „buožėmis“, sėdo į belangius vagonus ir išvažiavo. Lietuvą paliko dešimčiai metų...

Versdama lapą po lapo, Kūčių išvaikarėse priėjau prie pastraipos, kurioje rašoma, kad tremtiniai tikslo vietą pasiekė po mėnesio – gruodžio 24 d. Tuo metu, kai mes ruošėmės didelei metų šventei, prikūrentuose namuose sėdome prie Kūčių stalo, prieš 73 metus nelaimingi lietuviai buvo išlaipinti Tropinsko kaime, Tiumenės srityje, ir suvaryti į barakus. Ten visi jautėsi kaip silkės ankštoje statinėje. Trūko oro, nebuvo jėgų, o privalėjo pusiau stovėti ir pusiau sėdėti ant savo ryšulių. „Ten valgėme ir pirmąją Sibiro „kurortuose“ šv. Kūčių vakarienę – tai buvo šutinti žirniai.“ Šeima kartu ilgai neišbuvo. Juos išskyrė dėl darbų trūkumo nedidelėje Tropinsko vietovėje. Trimetė liko su mama ir močiute. Čia ji išmoko mels-tis, nes tik maldoje ir tikėjime šeima

rasdavo jėgų iškęsti nepakartojamą šaltį, baisias gyvenimo sąlygas barakuose su ropojančiomis blakėmis, kurios kartais įkrisdavo miegantiems į ausį, pažeminimą ir badą. Vasarą vaikai, nežinodami, kaip numalšinti alkį, žaisdami smėlyje imdavo kepti smėlio bandeles ir jas valgyti. Neilgai trukus juos ištikdavo bado distrofijos požymiai: kūnas ištindavo, imdavo viduriuoti, o kojos pačios lenkdavosi per kelius, neturėdamos jėgų panešti silpno organizmo.

Galima klausti, ar Sibire gyvenantys lietuviai turėjo kokių nors galimybių susisiekti su Lietuva. Pasirodo, kai kas turėjo ir rašė laiškus giminaičiams, tačiau dažniausiai niekas nenorėdavo jiems padėti, bijodami skaudžių pasekmių ir būti išstremti. Vienas kitas išdrįsdavo atsiųsti nedidelį siuntinį.

Viena iš įdomybių, apie kurias anksčiau neteko skaityti, buvo Julijos Benediktos prisiminimai apie Sibire lankyta vaikų darželį. Pasirodo, kad mergaitė buvo suteikta galimybė leisti jame laiką, kai motinai reikėdavo dieną dirbti ir nebuvę kam jos prižiūrėti. O viskas prasidėjo nuo vieno atsitikimo, kai mergaitė susidūrė akis į akį su mirtimi: „Atėjo pavasaris, o aš neturėjau suknelės. Mama išardė pagalvę ir iš raudono impilo pasiuvo suknelę. <...> ji buvo ankšta, kieta ir nepatogi. Tai per ją kartą mane puolė įsiutęs bulius, ir jei kažkas iš suaugusiųjų nebūtų manęs laiku sugriebęs, po akimirkos būčiau papuošusi jo ragus... Po šio nutikimo, bijodami palikti vieną lauke, mane nuvedė į vaikų darželį.“ Visgi darželio mergaitė ilgai nelankė. Viskas dėl ankštos suknelės, kurią vis prieš pietų miegą reikdavo nusivilkti, o pabudus apsivilkti.

Tremtiniai neturėjo jokių higienos priemonių, tad tekdavo prasimanyti, iš kur gauti muilo arba dantų pastos. Moterys iš pelenų gamino šarmą, tinkamą skalbti drabužius, o dantų sveikata vaikai rūpinosi kramtydami pušų sakus.

Prisiminimuose gausu mirties motyvo. Čia dažnai ateidavo mirtis ir niekam nebuvo keista, bet vis vien skaudu dėl artimojo netekties. Atsiminimų autorė, rašydama apie savo tėvo mirtį, supažindina skaitytoją su ano meto vyresniųjų pamokymu nebijoti nei mirusiųjų, nei pačios mirties: „Kai labai kukliai pašarvotas jis gulėjo lovoje barako kambaryje, man paliepė pabučiuoti jam kojas, kad ateityje nebijočiau numirėlių.“

Šiuose prisiminimuose lietuviai dažnai buvo perkeliama iš vienos vietovės į kitą. Vis tekdavo statyti naujus barakus. Atvežti ir palikti kokios giraitės plote privalėjo išsikirsti medžius, išrauti šaknis ir paruošti dirvą bulvėms pasisodinti bei naujus namus pasistatyti. Ateidavo ir geresnis laikas, kai šeimoms pavykdavo iš kito kaimo parsinešti paršiuką ir užauginti tikrą bekoną. Tikėtina, kad jį pavykdavo įsigyti mainais, tačiau tikslaus atsakymo knygos autorė nepateikė. Štai kaip Sibire vykdavo skerstuvės: „Degančių nendrių kuokštais paskerstą kiaulę nusvilindavo, nuplikydavo verdančiu vandeniu ir išdarinėdavo. Dalį mėsos sukimšdavo į dešras. Iš lentų sukaltoje rūkykloje jas kartu su lašinių paltimis išrūkydavo ir pakabindavo barako pastogėje. Vietiniai rusai labai stebėjosi – lašinius ir mėsą jie temokėjo tik sūdyti.“ Lietuviai svetur sugebėdavo net tik mėsos prasimanyti, bet ir svetimus šio to išmokyti. Be paršelio, atsirasdavo galimybių vištų ar triušių įsigyti ir barako kambariuose juos užauginti.

Julija Benedikta prisimena momentą, kai šeima neblogoi prasigyveno ir galėjo padėti Vorkutoje kalinčiam broliui Vladui. Siųsdavo rūkytų dešrų ir lašinių. Moters atsiminimuose įstrigęs momentas, kuomet pirmą kartą gyvenime pamatė kino filmą. Netikėjau tuo, ką skaitau, bet jeigu taip parašė, tai taip ir buvę. Toliau iš teksto sužinojau, kad kitas jos brolis, gyvenęs kartu su šeima, sugebėjo

įsigyti fotoaparata ir įsikurti fotolaboratoriją, kurioje ryškino fotojuostas, spaudė, džiovino ir karpė nuotraukas. Tai galėjo daryti tik trumpą vasarą, o žiemą vėl tekdavo kęsti nepatogumus, speigus ir pusnis, kuriuos lydėjo net iki 60 laipsnių šalčio.

Knygos autorė skaudžiai prisimena 21 dieną trukusį karantiną dėl pasiutėkai pavojingos ligos – skarlatinės. Viskas prasidėjo nuo nekalto vaikų žaidimo prie geležinkelio pervažos. Čia išalkę vaikai rinko dulkėtas laukines braškes. „Netrukus ėmiau vemi, pakilo temperatūra, visą kūną išbėrė spuogeliais.“ Mergaitė atsidūrė ligoninėje ir ten praleido ne vieną savaitę.

Augantiems vaikams būdavo suteikiamos sąlygos lankyti mokyklą. Julijai Benediktai pavyko prisijungti prie mokinukų gretų. Mergaitė galėjo mokytis, bet tik rusų kalba.

Užaugę vaikai, tapę paaugliais, dažnai rengdavo šokius ir liūdnuo dainų vakarus. Suskambus akordeonui, pasigirdavo viena iš tokių dainų:

*Leiskit į Tėvynę, leiskit pas savus,
Ten pradžiugs krūtinė, atgavins
jausmus.*

*Pirm negu ausrelė skaisti užtekės,
Ten mano dainelė linksmai suskambės.
Čia jausmai man žūva, kalinė širdis,
Leiskit į Lietuvą – akys ten nušvais.
Svetimaj padangėj nemalonu, ne!
Tėviškėlę brangią vis regiu sapne...*

Tėviškėlę brangią šeima galėjo išvysti tik 1958 m., kai birželio 10-ąją baigėsi tremties laikas. Julija Benedikta gana maloniai prisimena kelionę į vakarus, kadangi ne tik turėjo kur miegoti, kuo užsikloti, bet ir galėjo paragauti ledų su vafliais. Pagaliau pasiekė Lietuvą ir gerai pažįstamą Kauną. Tuo metu jaunos panelės gyvenimas Tėvynėje nelepino. Reikėjo ilgai galvą sukuti, kaip saugiai prisiregistruoti Lietuvoje, po to patekti į lietuvišką mokyklą, kur visko mokyta lietuvių kalba, o mergaitė Sibire mokėsi tik rusiškai. Maža to, Julija Benedikta ieškojo prieglobsčio,

kur apsigyventi, nes jos namų tėviškėje neliko. Viskas buvo sulyginta su žeme. Teaugo išlikęs klevas – gražaus prieškarinio gyvenimo liudininkas. Visa kita, kaip Julija Benedikta rašė, buvo išrauta su šaknimis, tuo pačiu ir malonūs prisiminimai, kurie neišbluko per visą buvimą Sibire.

Užvertusi paskutinį knygos puslapį, sėdėjau šiek tiek apstulbusi. Ar žinojote, kad visi Lietuvos tremtiniai iki 1988 m. vienas nuo kito slėpė savo, kaip jie sakė, „gėdingą“ praeitį? Mums, jaunajai kartai, rodės, kad tokia informacija sklaidė tarp vadinamųjų eilučių. O ji buvo ilgai ir skausmingai slepiama ne tik nuo svetimų, bet ir savos naujais laikais augančios kartos. Tremtiniai nenorėdavo nei pusės žodžio tarti apie gyvenimą tremtyje. Žmonės nuolat gyveno baimėje, nežinojo, ar savo išpažintimi nepakenktų ne tiek sau, kiek artimiesiems. Tik Lietuvos atgimimas nutraukė žmonių tylėjimą. Julija Benedikta rašė: „Į pirmąjį tremtinių ir politinių kalinių suvažiavimą Kaune susirinko neskaičiuojama daugybė žmonių, vos sutilpusių Sporto halėje... Pasijutau tvirčiau, kai supratau – mes ne vieni, mūsų tūkstančiai...“

Visgi Lietuvos tremtinių prisiminimai nuolat stebina kiekvieno pasakojimo išskirtinumu, naujais ir negirdėtais dalykais, gyvenimo Sibire patirtimi ir grįžimo į Lietuvą sunkumais, skaudžiu pirmu žvilgsniu tėviškės link. Norėtusi palinkėti visiems skaitytojams nepamesti susidomėjimo tremties literatūra, kuri imta kurti ne taip seniai ir ne taip toli – tik už sienos, vieniems pasiekiamos už kelių kilometrų, o kitiems – už namo arba kluono. Joje sukaupta žiaurios istorijos liudininkų patirtis nuleidžia mus ant žemės ir pirštu parodo, kaip labai nutolome nuo tikros laimės ir nelaimės sąvokų supratimo.

Atsigrežkime į Kristų

KUN. JAROSLAV KALINOVSKIJ

ATSIGRĘŽTI Į RYTUS

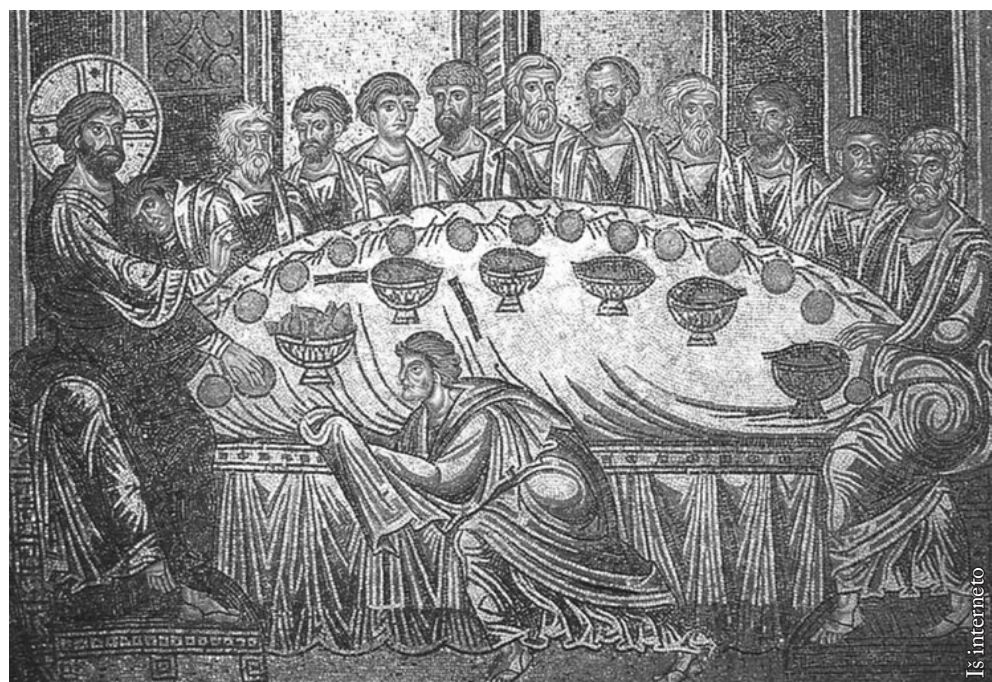
Verta atkreipti dėmesį į kunigo atsigrežimą šv. Mišių metu į rytus (kaip seniau sakydavo, kunigas stovi nugara į žmones). Žiūrint į kitas liturgijos tradicijas, Rytų bizantiškų apeigų bažnyčiose, kurių yra gan nemažai, visi atnašaujantys mišias kunigai ir tikintieji atsukę į rytus. Jie išsaugoję seniausias tradicijas.

Paskutinės vakarienės stalas-altorius buvo pusiau apvalus, prie jo gulėta ant kairiojo šono iš vidaus pusės. Kristus tikrai nebuvo viduryje. Paskutinės vakarienės metu Jis buvęs dešinėje stalo pusėje. Taip šis momentas įamžintas seniausiuose paveiksluose. Tad gulėdamas ant kairiojo šono Kristus negalėjo būti atsigrežęs į apaštalus.

AR PIRMOJOJE BAŽNYČIOJE TIKINTIEJI NESĖDĖJO KARTU SU CELEBRANTU?

Čia reikėtų atskirti ritualinį (agape) meilės – bendrystės pasisėdėjimą nuo Eucharistijos. Iš tikrųjų pradžioje stengtasi imti pavyzdį iš paskutinės vakarienės momento, sėdint prie pusiau apvalaus stalo. Bet švęsdami Eucharistiją tikintieji atsisodavo už celebruojančio kunigo nugaros, tada visų žvilgsniai būdavo nukreipti į rytus. Taip aprašoma „Didascalia Apostolorum“ (II–III a.). Tad bažnyčių altoriai yra visada nukreipti į rytus. Išimtis – Romos Šv. Petro patriarchalinė bazilika ir Seinų bazilika. Kur dabar yra paradienės durys, toje pusėje buvo altorius, o kur dabartinis altorius – ten buvo išėjimas. Tai galima pastebėti užėjus į vienuolyno kiemą.

Musulmonai po šiai dienai meldžiasi atsigrežę į Meką, žydai – į Jeruzalę. Mūsų atveju nėra svarbu atsiskirti į kurią nors pasaulio pusę. Mums svarbiausia – atsigrežti į Kristų.

Iš interneto

Kūčias šeima šventė jau be Mamos...

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

*Amžiams užsimerkė mielos mamos akys,
Lūpos neprabils jau niekada.
Liko tuštuma, liepsnelės žvakikių
Ir prisiminimas – lyg negyjanti žaizda...*

Sunku artimiesiems susitaikyti su Mamos Michalinos Berneckienės išėjimu amžinybėn... Ją pažinoję negalime patikėti, kad jau nesutiksime mielos Michalinos Seinų šaligatvyje. Kokia ji kukli buvo... Kaip tyliai ir ramiai išėjo Anapilin... Vis nesinori patikėti, jog išėjo ir nebegrįš. Rodos, tik vakar susitikom, kalbėjomės, kai neskubėdama ėjo kaip kasdien namo su pirkiniais, leido panėšėti krepšį. Galbūt dėl to, jog nedalyvavome laidotuvėse (dėl ribojimų dalyvauti šermenyse ir laidotuvėse).

Michalina Berneckienė mirė lapkričio 29 dieną. Kūčias šeima šventė jau be brangiausio žmogaus – Mamos, Močiutės. Likimas išplėšė mylimą Mamą tuomet, kai dėl Covid-19 nevalia buvo lankyti ligoninėje. Net paskutinę valandą, minutę nevalia buvo pabūti šalia Mamos, laikyti už rankos, paguosti, atsisveikinti...

Pernai ji kartu su artimaisiais valgė Kūčių vakarienę, bendravo ir gerai jautėsi. Nesitikėjo, kad kitais metais jau neteks susieiti ir vėl kartu vakarieniauti. Tiek mažai trūko iki pasiilgtos bendros Kūčių vakarienės ir gimtadienio (gimusi 1936 m. gruodžio 15 d.), nors sakydavo, kad užsibūti pas vaikus nepatogu. Geriausiai jautėsi savo namuose. „Nor viena, bet savose sienose. Kadu noru, žūrau televizorių, kadu noru ir kū noru – darau...“ Michalina visada buvo nedrąši, baikšti. Vis norėjo

būti savarankiška. Bijojo atgulti, kad nebūtų našta vaikams. Jos prašymą tiesiog išgirdo Visagalis... Tik kodėl taip greit, netikėtai ir per anksti šeima neteko brangiausio žmogaus, kodėl ne laiku teko Michalinai iškeliauti?.. Dar juk galėjo gyventi... Matyt, Dievuliui taip pat reikia gerų žmonių, jiems duoda sparnus ir padaro angelais, kad globotų likusius artimuosius: vaikus, anūkus...

Paslaptingą nuo senovės gruodžio mėnesį šeima išlydėjo mielą mamą Michaliną į amžinąją kelionę. Apie ją papasakojo dukra Irutė Maksimavičienė ir sesė Elena Misiukonienė.

Mikasės gyvenimas nebuvo rožėmis klotas, kaip ir daugelio kaimo vaikų. Nuo mažumės buvę tėvų ūkyje kiekvienam darbo, tad ir jai teko talkinti ūkio darbuose. Ji buvo jauniausia iš vaikų, turėjo seserį ir brolių. Būdama 15-os tapo našlaite. „Jų mama mirė nuo to, kad įsidūrė koją

ir labai jai skaudėjo, nes atsirado uždegimas. Dėjo visokius kompresus, bet po savaitės, rugpjūtį mirė, būdama 54 metų.“

Gyvenimas tais laikais daug kam buvo sunkus, todėl ir mokslų didelių gausios šeimos vaikams neteko pasiekti. Mikasė baigė 4 Klevų mokyklos skyrius ir dar mokėsi Krasnave. Baigusi visus 7 skyrius, darbavosi ūkyje bei prie namų.

Kaip ir visi anuomet, ji iš tėvų ir senelių perėmė daug kasdienės gyvenimo patirties, patarimų. Būdama darbšti ir sumani, pritaikė visa tai kasdienoje. Dukra sakiusi, kad Michalina, kaip mama ir žmona, buvusi namų variklis. Išgyvenusi nelengvą našlaitės dalią, ji buvo labai taupi. Kiek galėjo – padėjo savo artimiesiems. Ne tik materialius daiktus vaikais paveldėjo iš mamos, bet ir meilę žemei bei gelėms. Gėles ji auginusi nuo jaunystės. Jų visuomet buvo pilnas darželis. Bet ir dažnai sodino tai puošnų krūmelį, tai gėlių visur, kur tik rasdavo laisvą lopinėlių žemės kieme, ant akmenų rūšio. Michalina puošdavo jomis Skarkiškių kryžių, kurį pastatė uošvis tolėliau nuo Berneckų namų, tokiame sklypely – lyg įamžinimą, kad kažkada kas ten gyveno, pasikui išsikėlė. Liko nepaklausta, kas ir kada. Ji mylėjo tą kryžių, bažnyčią, tikėjo ir garbino Dievą.

„Mamą vargino sąnarių skausmai bei širdies nepakankamumas, skundėsi sveikata, skausmu dėl išsiplėtusių kojų venų nuo jaunystės, buvo ne sykį operuota. Paklausta, kaip laikosi, mėgo sakyti: „Palopyta laikas, gyvenu su Džievo pagelbu ir daktarų...“ Nenustojo ką nors veikusi. Senatvėje labiau mėgo

Michalina Berneckienė

Michalina su drauge Gabrine Pakutkaite „Tarnyboje Lenkijai“ 1951 m.

susieiti, bendrauti ir pasivaikščioti. Sakydavo: „Ca kap neturu kantrybės megzc, man jau pasidarė per marudna, raikia kantrybės...“

Bijojo atgulti lovoj, dėkojo vis Dievui už kiekvieną nugyventą dieną, prašė, kad leistų dar vaikščioti... Mama mėgo kuo nors užsiimti. Vis prunumeravo „Aušrą“, mėgo skaityt. Klausėsi radijo ir žiūrėjo televizijos lietuviškų laidų, domėjosi mūsų krašto lietuvių veikla, eidavo į koncertus, vaidinimus. Kartais bent trumpai mezgė virbalais, tai siuvinėjo ir išeidavo pasivaikščioti. Lankydavo ligones drauges, guodė geru žodžiu. Būdama jau pensininė, sugėbėjo užsidirbti kaip auklė, pasitaupyti, padėti artimiesiems. Visada buvo labai darbšti ir tvarkinga. Ruošė skanias patiekalus. Kaime gyvendama gamino pietus visai šeimai. Niekad nepamiršo sekmadienio pamaldų.“ Michalina per 8 metus uoliai lankė Šv. Kazimiero maldos grupę Seinuose ir vis nuosirdžiai kalbėjo rožančių, litanijas, „Viešpaties angelą“.

Mikasė ir sesė Elena buvo pačios jauniausios šeimoje, tad jų keliai dažnai ėjo vienas šalia kito. Vestuvės abiejų sesių vyko sykiu, kai vienai buvo 19, o kitai 20 metų. Tetos ir vyresni žmonės negalėjo atsižiūrėti ir

sakė: „Nėr gražau, kap už vieno stalo abidzvi sasarys baltais velionais, sukniom šliūbnom. Ot gražu, kap dzviejų sasary vesailia bažnyčon ir namuosa prieg vieno stalo.“

Elena ištekėjo už Jurgio Misiukonio savam Klevų kaime, o jaunesnė sesė Michalina – už 8 metais vyresnio Vinco Bernecko ir 1955 m. atsikėlė į Skarkiškių kaimą. „Su vyru, jo tėvais lopinom sanus budinkėlius, da šaudais dengtus, paskui statėmės naujus namus, patogesnius, stengėmės prasygvenc, visko po biskį auginom sau ir pardavimu. Užaugo dzvi dukros ir sūnus“, – pasakojusi Michalina. Vyro tėvelis Juozas Berneckas mirė anksčiau (vos vienerius metus Michalinai pagyvenus vyro namuose), o su anyta ji ilgai gyveno. Anyta Veronika Berneckienė (Černelytė iš Vaitakio) mirė būdama daugiau kaip 101 metų. Mikasė labai ilgėjos savo mamos, todėl uošvė jai tapo kaip motina, gražiai abi sutarė. Apie judviejų sutarimą byloja tas 100 ir 1 metai...

Mikasė apie savo mamą pasakojusi: „Mūs mama Elena Kuculiūtė-Misiukonienė buvo labai darbščė. Kuculių buvo Michalina ir tode mani tep apkrikščino. Mano vaikystėj auginom tris karves, kelias kiaulas, vištas.

Ramesni vis seniau buvo žmonės, nesiskubino kap dabar. Dabar žmonės nelinksmi. Viskų graita ir kad daug... O, atrodo, visko pilna, visko yra per mierų. Kap man tai noris, kad ramiau gyvenc. Papoteraunu, tai padainuoju, tai paverkiu... Pamenu, kap pas mus da žibėj balana vakarais, o žiemos vakarai ilgi, ilgi. An stalo bliūdas su valgiu, bulvės šucytos su lupynu ar kitu sykiu – bulvės vė išvyrtos nuluptos su spirgucais, kožnam šaukštas ir kabinom iš to vieno bliūdo, tep valgė. Mūs šaši vaikai, tėvai, dzieduliai išsitekom.

Mama kap susirgo, aš da vaikas, bet karves raikėjo ganyc, žamės tadu ne daug turėjom. Būdavo, kad karvės in kaimynų laukus, tankiai in rugius jau ir suveina. Nemušė, nebarė, o mokėjo pasakyc. Mamos žodzis man buvo šventas. Ji manį nemušė, bet mokėjo tep pasakyc, kad nepaprieštarausi ir škady daugiau nepridarysi. Pabucuoju mamai, tėtėi rankon ir nebarė... Mama mirė 54 metų. Kap mamos neliko, mumiem broliai – visi už mus abi vyresni – sakydavo: „Žūrėkit, kad neužsibūtut ilgai, būkit atsargios su bernais“. Klaušėm jų.“

Dukros paveldėjo iš mamos darbštumą. Abi ištekėjo už ūkininkų. Sūnus pasiliko tėvų ūkyje. Mikasei vaikų (Elės, Vito ir Irenos) šeimos padovanojo 7 anūkus ir 6 proanūkius. „Anūkai vadzino mamuli, o proanūkai sakė – mūs močutė. Ot gražų posakių mokėj, kap „Dzieve, saugok nog nelaimių“. Kitu sykiu ko linksmiau išgirdus sakė: „Alia tai juokų maišas“. Sakydavo: „Alia žmonės kap mani su sasari sumaišo, o rodos – mes visai nepanašos, nugi in mani Elė sakė ne sykį...“

Michalina vis skubėjo į kitų šermentis, laidotuves, sakydama: „Ainu, ba kap paci numirsiu, tai nor bus kam iš pažjstamų ir mani lankyc ir palydėc“. Deja, atsitiko kitaip, nes pandemija... Artimiesiems dėl ribojimų buvo uždrausta lankyti ją ligoninėje. Nepaguodė jos paskutinę valandą, minutę. Nebuvo leista su motina pabūti iki jos paskutinės gyvenimo akimirkos.

Šermenys, laidotuvės taip pat buvo kuklios. Todėl dar sunkiau išverti liūdesį, sunku susitaikyt su mintim, kad mama nebesugrįš...

Michalinos sesė Elė Misiukonytė-Misiukonienė pasakojo: „Mūs tėvai tai Mociejus ir Elena Misiukoniai. Mamos vardas duotas man. Mama paėj iš Šlynakiemio Kuculių. Vyrausias Kuculių buvo Vincas, tai šito Vinco šeimoj sūnus Bronius buvo kunigėliu. Anais laikais tai dzidelė garbė turėc šaimynoj kunigėlį. Paskui mūs mamos Elenos broliai: Jonas, Juozas, kų Punkski gyveno, Anelė prieg Šipliškių. Kap šitas kunigėlis mokinos Sainuose, ateidzinėj in Klevus pernakvoc pas mus.

Pavardės tep kap būtau nesumainius: būvau Misiukoniūtė ir išėjau už Jurgio Misiukonio. Ir toliau būvau savo kaimi Klevuosa. Buvo keturi broliai ir dzvi sasarys. Iš mano brolių vyrausias Klemensas Ramoniškėse, Bronius – Klevuose nuvėjo užkurom pas našlį Marcinkevičienį, o Albinas

Radzūcuose. Jonas liko tėviškėj, aš Klevuose, jauniausia Michalina in Skarkiškės už Bernecko. Visi turėjom šaimynas. Gerbėm sanus. Pamenu, kap dzieduliam, mamai ir tėtėi pabucuojam rankoj – tadu tokia mada, kad pagerbc vyresnį, ir per „jūs“ kreipėmės vis.

Seniau laimė buvo turėc giminėj cik kunigėlį, alia ir kų nor Amerikoj. Pasakota, kad mūs tėvo sesė Marcėlė kažkadu išvyko in Amerikų apsiautis viršini. Ji ištekėjo už Karpavičiaus. Tai ir vieny siuncinį buvo atsiuntus mumiem. Toj teta planavo tų viršinį parsiusc, katruom apsirišus jaunystėj iškeliauo užjūrin, bet vėliau rašė, kad sukirpo in keturas dalis savo keturom dukrom. Kap atmintis liko aprėminta.

Pirmos Komunijos pokaru net 100 vaikų priėj, ba per karų nevalia buvo. Tai per tuos 5 metus oviš prisrinko vaikų – turu nuotraukoj. Pamenu, kap cik po kari mus abidzvi mama vedės už rankutių in Sainus ir jau palei upį pastoj kareiviai, pacikrino mamos pasų ir pasakė: „Pas kunių tegu jau jos pacos ais“. O mamos nepralaido, liepė jai aic namo, atgal.

Mokyklon ėjom, kap pas Marazus, Antano Marazo stacytoj stuboj, buvo mokykla. Paskui pas Jurgį Leončikų, kap jis insikūrė iš Lietuvos negrižusios Ignoto Misiukonių šaimynos paliktuose tuščuose namuose. Po to in Lumbius penkton ir šešton klasėn pradėjau aic, alia kap direktorus liepė an toblyčos parašyc 2 kart tį koki skaičų, man kas pasdarė, negaliu... Tai atgal mani in penktų skyry. Škadavojaus, alia metiau visai mokslų,

ma jį galas, bile rokuoc mokėjau, rašyc, skaicyc. Nugi gabi pradzoj cikrai būvau, ba iš pirmo skyro in tracų ankscau perkėlė, o ca nepasėj... Iš atminties surokuoc labai gerai mokėjau ir prisdavė gyvenimi, ba taikės ir parduoc, ir pirkc. Turgun vežėm parduoc tai avj, vištų, kiaušinių, žąsį. Miešconkos labai pirko. Da aguonas sciklinėm mieravom. Paskui uždraudė augyc, alia sumisnau runkeliuose už tvarto. Alia tį kadu iš orlaivio cikrino ir atvažavj policinikai liepė nurauc in pabeigų vasaros, da nenunokj buvo. Pilnų vežimų prirovėm ir da koros 200 zl sumokėjom. Da gerai ėjos braškės. Būdavo, ryti padarau šaimynai pusrycus ir perdzien kapliuoju. Kap užaugo, tai po 8 viedrus dzienoj priskindavau. Pardaviau tadu apie 100 kg, gerai atsėj. Mūs kaimynų, kap seniau ir daugelį, apsiudzinėj Stasė Sidarienė (Gibiūtė). Jos vyras Jurgis vė geras staliorus ir kluonus statė.

Mūs dziedulis ilgiau gyveno, o močūtė mirė prie vokiečių, kap ca jieį laikės. Da močūtė mus paaugino, kol mirė. Seniau tankiai suveidzinėj kaimynai, numynį ciesius per laukų takucus, kad arcau aic nuog vieno pas kitų. Suveidzinėj vakarais kortuoc, tai pabaic, tai ko skolycis, o talkose tai tankiai vieni kiciem mačino. Buvo vakarėliai, tankiai pas mus – aynam, sakydavo, pas Vincų Misiukonių, ba vakarėlis... Buvo kam pagraic: jei vienas negali, tai kitas, o net ir dzviese graino armoniku ir da skripkeli. Albinas Levanavičius graino, jis tį kap jaunas mirė, tai samdė Jonų Berneckų iš Skarkiškių, tai kilis iš Lietuvos, o Klevuose apsigyvenis staliorus ir muzikantas Vitas Rupinskas graino ir an veseilių, kap ne tas, tai anas.

Juozas Leončikas su mano būsimu vyru Jurgiu Misiukoniu ateidzinėj dainuodami. Kap išaina iš savo namų su dainu, jau išgirstu, kol ateina, spēju gražau apsirėdzyc, pasišluoc. Susėda an slankso mūs sanos stubos. Ot gražai dainavo...

Nor mano vyras buvo 5 metais vyresnis, kap paspiršo, tai net nusdzaugiau, ba matiau, kad kitos tai aina in kitus

Sesių vestuvės 1955 m.

Su dukromis 2020 m.

kaimus, o man tai net norėjos likt savan – Klevuose. 1955 m. birželio 25 dz., tai buvo nedėlia, kunigas Karpavičius sužanijo. Sesė Mikasė šliūbnų suknelį pasiskolino iš brolienės Kastulės, katry su mūs broliu prieš metus žanijos, o aš iš draugės Genės Vengrinavičūtės Kilčėnuose pasiskolinau. Velionam tai nupirko merlio ir pasiuvė kraučka, šita Genė. O mano vyru Jurgiu eilukį iš miluko austo pasiuvė kraučus da senukas, šito muzikanto Vito tėtė – Pranas Rupinskas.

Kap žanijaus, tėtė man perdavė mūs mamos mergaucinį kuperį su skarukėm ir paklodais, užvalkalais. Tokias išskustas kvietkucais kuperis su stalčukais apacoj – jami susdėc skepetukėm. Gražus. Sasarai Mikasei tai kuperį padarė Pranas Levanavičius iš Klevų. Jis gyveno an Sidarų vietos palei miškų, savos močūtės tėviškėj. O mamos paliktu audzimų kraicu pasdalinom abidzvi. Prūsiniukių turu ir dabar nemažai.

Nu mylėj mama ir mus pamokino

verpc ir ausc. Misnu, kad ir dabar suruoštai audzimų. Pirmiausia raikia an mestuų siūlus nuog špūlios, o paskui cik an stovų. Penkias sienas raikėj apmesc an raketukų. Kabino an lubų, o paskui an mestuų. Paskucinis mano audzimas – tai iš jo buvo pasiūtos apacinės vyru kelnės. Stovus laikau an svirno, net sutrūnijo biski, sutrandzijo.

Su skepetuki visur seniau, o in bažnyčų tai nei nemislyk be jos. Močūtė tai vis an nedėlios turėj gražų, pacos siuvinėty kvietkucais pajuostukį ir gražasnį skepetukį rišosi. Žūrėjo, kad neapsirišc tep, kad apacinis skepetukės sulankimas macytų. Tadu prasvardzavo, kad liksi našli, kap nelygiai sudeda skepetukės trikampių, iš po viršucinio trikampiio macyc apacinis skepetos trikampis.

Mūs mama ir močūtė joku būdu nepripažino kelnių, tai vyram – sakė, ir viskas, o ne bobom kelnės nešoc. Da už mano mergavimo tai moteros vien andarokus nešojo, o kap sumisno kelnės,

tai sarmacinomės, nebuvo drąsių, alia paskui porvali pamėgino, kad tep kojų nedrasko, kap kerta ir griebe pradalgus rugių reikėj... Tai porvali viena po kitai movėsi kelnės.

Liny daug sėjo, net kontraktavo, ba reikėjo nemažai valdžai priduoc, o ir sau išmync, priverpc, priausc. Mumiem Griška buvo pavedis lauko, tai kap prisėjo liny, o rauc raikėjo rankom, tai net kraujas tryško.

Kas antra subata mynkė mama, paskui aš mynkiau arba Mikasė duonų iš ruginių myltų nepikliavotų. Visadu su skepetuki ir pajuosti. Va kap pribrokuoja duonos, inkūrina pečų ir kap būna išmynkyta, tai an dzovyto kopūsto lakšto mūs mama padaro bandų, nelaukia, kol iškils, o an ližės ir in iškūryty pečų. Šity bandų vadzino šventabandzu. Išima su pajuosti ir lauža alkaniem vaikam. Oi tai gardumas, ba sana duona apsibrysta, ba kieta, alia kap ir tokios nelieka, tai badus. O vaikam tai raikėj ir visadu norėjos, norisi valgyc.

Rugiapjūtei prapjauna skilandzį, o tai balius neapsakytas. Ilgai jis turi stovėc, ba vis nuog Kalėdų iki kircimo rugių. Kasmet sykį ir cik prieš Kalėdas skerdė dzideli penimį. Jau kap lašiniai storumo an keturų pirštų, tai labai gerai, atpjauna dzidelas palcis ir insūdo arba vendzina, arba palieka šalvėcis, tai kap gardu žiemų. O susvalgė viskas, net jei an vasaros lašiniai kiek aprūdziej būna, tai vis ciek gardu, o da po darbo ir talkoj tai ėjo viskas, kad cik būtų. Tai va palcys lašinių, o iš geresnių šmotukų darė skilandzį. Pelanuose reikėj ir nuo pilvo, ir nuo šlapimo pūslė išvalyc, išmazgoc, paskui druskoj involioc. O paskui palyvotan bliūdi šmotukus mėsos su bogužais, ėglio sėklom, drusku, cukrum, lapeliais, pipirais sumaišo, pastovi kiek, insėda, kemša in skilandzį. Kad nebūtų plyšų, tuščų vietų – kietų prikemša, prigrūda, susiuva skylį, kur kimšo. Apdeda lantukėm ir apriša virvukėm. Pakabina po kaptūru vyrtuvėj, apdeda lantukėm, kad gerai dzūtų. Praima cik an rugiapjūtės. Darė ir dėsrukes, kabino an šatrukės ir palcis lašinių. Penimį

penėjo pora metu, kad cik storasni lašiniai būtų.“

Michalina jaunystėje giedojusi šermenyse kartu su savo uošve. Ji pasakojus: „Iš kažki kur atvažuoja arkliais pasiimc, kad prie mirusio pagiedoc. Užvedzoy tai Veronika Černeliūtė-Berneckienė, kilimo iš Vaitakiemio. Mano uošvienė mirė sulaukus 101 metų ir kelių mėnasių.“ Michalina giedojo antruoju balsu, nes kitaip gėdijosi. „Jų pasimdavo ir pamokino kaimynės Rėkiūtės iš Skarkiškių – Anelkutė ir Bronė (Buračiauskienė). Šitos sasarys gražai giedoj ir dainavo pirmu balsu.“

Išsimokinom ir dainuoc, ir šokc. Jaunystėj tai Dzeveciskės dvari tankiai vakarėliai ir Klevuose, mūs namuose, tankiai nedėliom po pamaldų kap parainam iš bažnyčos, apsižūrom gyvulių, pastvarkom, tai suveidzinėj daug jaunimo, buvo smagu. Brolis Jonas, 4 metais vyrasnis, pats da mergų neprištoj, tai ir mus sargėj. Tai kap katris vaikišcis jau nori palydėc, tai pabėgam, bijojomės, kap brolis ne sykį sake ir patarė: „Kad nepadzyktut, ba kur jus reikėt dēc? Žūrėkit savj, kad bėdos in namus neparnėsc.“ Buvo madoj neprašyciem atėic an kieno veseilios

ir pasišokc. Bile proga pasilinksmoc.“ Labai gražios buvo pačių seserų Michalinos ir Elenos vestuvės, kai abi sėdėjo už stalo su vyrais. Jaunimas suėjęs gerai minėjo, nes pasilinksmino ir dar buvo pavaišinti... „Vėliau Mikasė tepgi buvo svocu vyro broliu, kap žanijos, su savo valgiu. Žinia, seniau prastas tas valgis, alia buvo pora ne bile kokių valgių. Tadu prigamoc viena kitai padėj kaimynkėlės. Padarė prašmatnų ežį su spygliais – tadu prabangus pyragas skaitės. Mėsos – tai karkų karštai išvirė. Visų kupurukų medzinį tokio gerasnio valgio. Atvažavus reikėj išnešoc an stalų, kap kur stalai tepgi nebuvo užciesci, tai irgi darė svoca. Kitu rozu Mikasė su vyru svotavo Pykienei Navinykuose, tai paci pasikepė „beržo šakų“, da liepė jai ir supjauscyc, tai dzidelė garbė.“

Šį straipsnį tarsi norėtūsi skirti visoms mamoms, kurių šalia mūsų jau nėra. Pagarba motinai yra kartu ir pagarba žmonijai, pagarba Kūrėjui, o kartu ir sau patiems, nes visi mes esame motinų vaikai ir visada liekame joms daug ką skolingi, ne visada suspėjame atsisveikinti, padėkoti...

Mama kiekvienam artimiausias,

svarbiausias ir mylimiausias žmogus pasaulyje, suteikęs gyvybę, gyvenimo pradmenis, kai susijungia kančia ir meilė, nerimas ir pasiaukojimas. Kokia ji rūpestinga, kaip niekas kitas moka užjausti, padėti, priglausti... Kiek perduoda savo gyvenimo patirties. Mamos pamokymai išlieka, kaip ir josios rankų švelnumas, širdies šiluma, gerumas vaikams, anūkams. Visiems ji nori vien gero.

Michalinos dukra Irutė sakė: „Dabar tik maldoje su Mama galim pabūti, sapnuose susitikti. Ačiū, Mamyte, kad buvote. Niekad neužmiršim Jūsų švelnumo, jautrumo, pasiaukojimo, meilės begalinės ir gerumo mums, vaikams, ir mūsų šeimoms.“

Gyvenimas baigiasi. Rodos, viskas gyvenime miršta... Tik niekad, niekad nemiršta atsiminimai, mūsų širdyse palikti...

Kaip gera būna priglusti vaikams prie mamos, o anūkams prie močiutės peties. Nesvarbu, ar ji jauna, ar jau vyresnio amžiaus, serganti ar nevaikštanti. Kai mama jauna – ji tarsi draugė, beveik kaip sesė. Kai garbaus amžiaus – matai, kokias žymes metai paliko josios veide, kokios nuo darbo pavargusios jos rankos. Nesveikatos našta vis labiau slegia jos pečius, balina plaukus, bet akys – kiaurai peržvelgiančios – vis tos pačios ir rankos – nuoširdžiai laiminančios – vis tos pačios. Kaip gera sugrįžti namo, apkabinti tėvus, pasiguosti arba pasidailinti naujienu visų pirma su motina.

Tokia gera mama buvo ir Michalina Berneckienė: laimino, linkėjo ir norėjo saviems bei aplinkiniams vien gero, rūpinosi, glaudė, laukė vaikų, anūkų. Pastariesiems ypač gera buvo užėiti pas močiutę po pamokų „Žiburio“ mokykloje. Nors pietavę mokyklos valgykloje, močiutės skanėstų ir saldumynų neatsisakydavo niekada.

Dėkoju už pasakojimus. Nuoširdžiai užjaučiu dėl mylimos Mamos mirties.

Iš šeimos albumo

Paskutinės Kūčios su anūkėmis

Marytės Kmieliauskaitės-Karaneckienės atminimui

ALDONA VAICEKAUSKIENĖ

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ 2021 m. 2 nr.

Tėvelis visais būdais stengėsi sugrįžti į savo ūkį Rimkežeriuose. Siek tiek pagąsdino ten gyvenantį lenką. Susirado kažkur šautuvą. Nors buvo surūdijęs ir neveikiantis, bet pagąsdinti užteko. Po metų lenkas išsikraustė. Trobesiai buvo sunaikinti. Vos laikėsi svirnelis be lubų ir grindų. Troboje irgi nebuvo sąlygų gyventi, nes ten šeiminkavęs lenkas nelabai rūpinosi namų būkle. Grindys buvo išluptos ir sukūrentos, net krosniakaištis (*juška*) išimtas. Vyresnėms seserims teko nakvoti ir minėtame šaltame svirnelyje. Po kelerių metų pavyko nusipirkti seną medinį namą iš Kelerių (jie pasistatė naują). Parsivežus jis paverstas gyvenamuoju namu. Statybos darbuose padėjo tėvo pusbrolis Sidaris iš Klevų. Toje naujoje troboje jau buvo grindys, tik priemenėje dar buvusi asla. Visas šeimos gyvenimas sukosi prie virtuvės. Seną trobą taip prisimena Julijos dukra Emilija: „*Virtuvėj stovėjo dziedulių lova, prie lango dzidelis stalias, du uslanai, pečius kepimu su mašinu virimu. Šoni stovėjo uslanukas, an kuro buvo viedras su vandeniū ir puodukas, o po juom viedras pamazgom. Už virtuvės buvo kambarėlis, kurį apšildė mūrukas, ir visi norėdavo pasišilt. Stovėjo da stalias, kėdės ir dzvi lovos. Kita pusė namo galo buvo neapšildoma. Tį stovėjo spinta, tapčanas, stalias su kėdēm ir lova. Prieš ištekanč Marytei tį stovėjo jos baldai. Iš priemenės buvo inėjimas*

in virtuvėj, kambarį ir tamsių kamary su uždengtū mažū langucu. Priemenėj stovėjo liesos lipc in aukštū.“

Kai šeima grįžo į savo gimtinę, Marytei buvo 9 metukai. Lietuvoje nebuvo galimybių pastoviai mokytis, todėl jau eidama dešimtus metų ėmė lankyti Krasnavo pagrindinę mokyklą. Ji tuo metu buvo įsikūrusi pas Pščulkauską (Pszczółkowski).

Nuėjo iš karto į antrą klasę, nes skaityti ir rašyti jau buvo išmokęs tėvelis. Baigė keturias klases. Mokėsi labai gerai, tik turėjo sunkumų su pasakojimu lenkų kalba, nes iš pradžių nemokėjo lenkiškai kalbėti. Už gerą mokymąsi mokytoja Janina Bolchowska padovanojo atviruką su dedikacija.

„*Marytė anks- ti išmoko siūti turbūt iš savo vyresnės sesers Mikasės. Tėvai (ypač mama) norėjo, kad mokytis siūti eitų Julė, nes ji gabesnė. Abejojo, kad Marytė išmoks.*

Bet ji pasakė, kad Julė ir kitos seserys tarnavo ir jų uždarbiai ėjo „in gaspardarkū“, o ji norinti užsidirbti sau. Besimokydama siūti susirinko pinigų, o gal tėvukas davė, tiksliai nežinau. Tik žinau, kad siūdama susikaupe visą šarvą – spintą, stalą, kėdes, lovą, „tapčanu“, stovintį ažuolinį veidrodi (padarė Pečiulis iš Pelelių) ir daug kitų daiktų.“ [G. K.]

Seserys Marytė Karaneckienė ir Bronė Aleksienė Seinuose prie upės

Iš šeimos albumo

Iš šeimos albumo

Marytė savo vestuvių dieną su vyriausiąja seserimi Mikase Gyliene (dešinėje) ir jauniausiąja Birute Ūlicka

Darbo turėjo visą laiką, nes siuvėjų gerų nebuvo daug, o siuvimo kiekvienuose namuose netrūko. Prisimenu, kaip krikšto mama atvykdavo pas mano mamą (savo seserį) Bronę į Vaitakiemį. Atvažiuodavo su savo siuvamąja mašina. Siuvo viską „nuo galvos iki kojų“, nes po karo nebuvo nei pinigų, nei prekių parduotuvėse. Vyrams pasiūdavo marškinius, kelnes, „frenčus“, o moterims sijonus, sukneles, palaidines, švarkelius. Prisimenu savo seserų mėlynos vilnutės sukneles, papuoštas „koruku“. Taip buvo papuošta ir mano Pirmosios komunijos balta suknelė, kurią pasiuvo man krikšto mama. Kai jai besiuvant gimė mano sesuo, ji išrinko Janinos vardą. Vaitakiemyje Marytė būdavo dažnai, nes šeima

suejimas vyko. Kadangi gyveno vieni netoli kitų, tai vienas kitą gerai pažinojo. Stasiui reikėjo dėti nemažai pastangų, kad gera siuvėja, šauni panelė sutiktų tekėti.

Prisimenu savo krikšto mamos vestuves, kurios vyko 1959 metais, per Kalėdas. Tėveliai važiuodami kartu pasiėmė ir mane. Buvau 7 metų. Mažai ką atsimenu. Tik matau grįžusius jau iš bažnyčios. Kambarys nedidelis, žmonių daug, o čia mane garsiai kviečia jaunoji (tarp suaugusiųjų nesimatė vaiko). Kažkaip prasi braunu tarp gausiai susirinkusiųjų ir gaunu didelę saują saldinių. Net neįaukiai pasijutau taip viešai pašaukta ir apdovanota.

Po vestuvių jaunavedžiai apsigyveno pas vyro dėdę Stasį Karanecką

didelė ir siuvimo buvę daug.

Marytė buvusi ne tik gera siuvėja, bet ir šauni panelė. Ne vienam kavalieriui buvo įkritusi į akį. Ratą suko Vaitakiemio bernai, bet ji pasirinko būsimą vyrą Stasį Karanecką iš kitos savo kaimo ežero pusės – Paežerėlių. Aplinkiniai sakydavo: iš Pajeziorkų. Tais laikais kaimuose dažnai vykdavo jaunimo pasilinksmini mai, vakarėliai. Nors Kmie liauskų ir nedidelė troba, bet ir pas juos ne vienas jaunimo

Beržiniuose (dabar Lumbiai). Marti Gražina prisimena: „Dėdė neturėjo savo vaikų. Jis buvo nuėjęs į žentus pas Dambrauską. Gyventi sekėsi ten gerai. Gerai sutarė su dėdėmis, o dėdienės Stefanijos mama Vladislava Dambrauskienė padėjo ne tik namų ruošoje, bet ir auginti sūnų Vituką. Tačiau kitas dėdė Dominykas su žmona Ieva (irgi neturintys vaikų) pasiūlė aprašyti dalį savo ūkio žemės Bubeliuose už globą. Mama ir tėtė visada svajoję gyventi savarankiškai, tad nutarė pasistatyti trobas Bubeliuose ir ten persikelti. Bubeliuose trobas pradėjo statyti „an gryno kalno“. Kol pasistatė pagrindinius trobesius, gyveno Beržiniuose. Dėdė Stasys davė medienos statybai. Kitoms išlaidoms pasiėmė paskolą, užstatydami žemę. Prie pastatų statybos labai daug padėjo svainis Jurgis Svetlauskas. Kai įsikėlė į savo naujus trobesius, kvietėsi ir dėdienę (Dominykas jau buvo miręs), bet ji sakė, kad iš savo namų neis. Marytė, paruošusi maisto, nešdavo ir dėdienei. Gyveno visai netoli, toje pačioje linijoje.“

Vaikai pasakoję: „Tėvukai abu buvo labai darbštūs, labai daug ir sunkiai dirbo. Prisipirko žemės ne tik Bubeliuose, bet ir Juodeliškėje. Susipirko visas reikalingas žemės ūkio mašinas, plėtė vis ūkio pastatus. Mama labai rūpinosi savo šeima: ir vyru, ir vaikais, ir anūkais. Ypač išgyvendavo, jei kažkuris išvykdavo iš namų. Tada sėdėdavo lange ir laukdavo, kada sugrįš. Stengėsi, kiek galėjo, padėti darbuose ir auginant vaikus. Vaikams ir anūkams pasiūdavo drabužių, ypač mėgo siūti anūkėms sukneles.“

Reikėjo didelio darbštumo ir užsispyrimo, kad plikas kalnelis atgytų. Netrūko Karaneckų šeimai darbštumo ir sumanumo. Pamažu kiemelis prisipildė gyvulių, arklių, kiaulių. Šeimoje jau augo du sūnūs Vitas ir Stasys. Tėvai ir vaikus lenkė prie darbo. Darniai visiems dirbant pavyko ne tik prisipirkti žemės, bet ir dar vieną ūkį įsigyti kitam sūnui. Kartais tekdavo nuvažiuoti pas tetą,

Marytė ir Stasys Karaneckai su anūke Onute

patalkinti darbuose. Patogu būdavo nuvažiuvus pas tetą į Rimkežerius pėsčiomis nueiti pas kitą tetą.

Prisimenu vieną žiemos vakarą, kai teko keliauti į Bubelius. Trumpiausias kelias vedė per Jaragojį. Tai toks paslaptingas miškelis, apipintas įvairiausiaisiais pasakojimais. Sakoma, kad ten ir vaidendavosi, todėl buvo pastatytas kryžius. Prieš keletą metų jis atnaujintas. „Miškelis priklausė Joniškės dvarui (Joniškės dvaro troba dar stovi prie pat posūkio, dabar ten gyvena Kalpokas (Gibas). Tame dvare prievaizdu tarnavo Karaneckas. Vardo nieks nežino, jau nebeatsimena. Seniausias žinomas iš Karaneckų giminės – Pranciškus. Prievaizdo pareigas galbūt ėjo jo senelis? (Pranciškus gimęs 1878 metais.) Tam prievaizdui Karaneckui buvo paskirta kolonija, t. y. apie 30 ha žemės. Karaneckas, nenorėdamas „nuskriausti“ pono, pasiėmė smėlynus Bubeliuose, neimdamas geresnės žemės Joniškėje. Taigi iš ten ir kilusi plati Karaneckų giminė.“ [G. K.]

Prie pat Karaneckų namų, sankryžoje, stovi aukštas medinis kryžius. 1991 metais pastatė jį Bubelių kaimo gyventojai. Buvo panaudotas medis, augęs kaimo gale, prie

pat kelio. Jame įrengta koplytėlė. Pastačius kryžių jo aplinka rūpinosi Marytė Karaneckienė. Pasėjo ir rūtų. Sėklų parsivežė iš Lietuvos, Šunskų, iš savo dėdės Juozo Kmieliausko darželio.

Iš pačios tetos girdėjau, kaip pasakojo: „Mama jau sirgo ir atėjus sesuo Julė sako: „Pasiūk mamai smercai šliobukį, ba jau nežinau, ar kelias dienas da pagyvėns.“ Mama mirė 1968 m. Tokią suknelę pasisiuvo ir pati sau dar prieš kokius daugiau kaip dvidešimt metų. Seniau kiekviena moteris pasirūpindavo savo įkapėmis, kad ištikus mirčiai artimiesiems nereikėtų rūpintis. Kartais reikėdavo persiūti, nes žmogus, pavyzdžiui, papildnėjo ar kokie „graužikai“ įsiveisdavo.

Marytė ir Stasys Karaneckai gyveno darniai, gražiai sutarė. Vyras buvo labiau linkęs paklausti savo žmonos. Jie susilaukė dviejų sūnų. Vitas gimė 1961 m., o Stasys 1968 m. Pavyko išauginti darbščius, supratinus. Abu sukūrė lietuviškas šeimas. Vitas vedė Gražiną Valinčiūtę iš Agurkių kaimo, kuri tuomet dirbo Navinykų mokykloje. Jiems gimė dvi gabios, šaunios dukros: Aldutė, kuri baigusi Punsko Kovo 11-osios

licėjų studijuoja Kaune, ir Onutė, kuri mokosi Punsko licėjuje. Sūnaus Stasio žmona Danutė Pečiulytė kilusi iš Taurusiškių kaimo. Baigusi medicinos seserų mokyklą, dirbo ligoninėje akušere. Šiuo metu dirba ambulatorijoje. Jie susilaukė trijų vaikų. Sūnus Artūras baigė Punsko licėjų ir studijuoja Balstogės politechnikoje, Jokūbas dabar mokosi Suvalkuose, o jauniausioji Ieva dar lanko „Žiburio“ lietuvišką mokyklą Seinuose.

Lietuviškame Bubelių kaime gimęs ir augęs Seinų krašto dainius, išėjęs Bubelių „universitetus“, poetas Albinas Žukauskas savo eilėrašty apie gimtąjį kaimą rašo:

„Ten visos ugnys giminingos, betgi kiekviena kitokia; dūmai

Skirtingai kvėpia, sklaidosi virš pašlo kraigo;

[...] Viršum praėjusio gyvenimo, viršum

Tų pasklidai išlaidytų dainų, dienų
Plėvoja tie saviškiai – mūsų – kadaise atbūti

Džiaugsmam, skausmam ir raudos.“

Į užmarštį nuėjo ir Marytės, ir jos vyro patirti vargai, nuveikti darbai ir tie nedideli džiaugsmam, atlikus ūkio darbus, pastačius namus, sulaukus vaikų... Nėra žmonos, motinos, močiutės. Tik mintys, iš kažkur atklydusios ir prasibraunancios į vaikų, artimųjų sąmonę: „Jau nepasakys, nepamokys... Kol buvome vaikai, niekada neskaičiavome Motinos pasakytų žodžių – meilės, gerumo, tiesos, pamokymų, patarimų. Ne paslaptis, jog dažnai jie praslysdavo pro ausis, net nepalietę jų būgnelių savo virpesiu. Ir kaip keista, kai nelieka – jie pasiveja tave: aidu atsikartoja, žiedais nušlama. Ir tik tada supranti, kad galbūt nebuvo velniui ištartų žodžių...“

Nuoširdžiai dėkoju visiems, norėjusiems pasidalinti savo žiniomis.

(Pabaiga)

2021 m. sausio 13 d. į amžinybę iškeliavo
A. A. PETRAS ŽARDECKAS
iš Seinų.

*Žmonės, kuriuos mylime, pasilieka amžiams,
nes jie palieka pėdsakų mūsų širdyse...*

Nuoširdžiai dėkojame visiems dalyvavusiems šermenyse ir laidotuvėse: giminėms, kaimynams, bendradarbiams, pažįstamiems. Ačiū Seinų bažnytiniam chorui, kunigams už atnašautas mišias, Seinų ligoninės Chirurgijos skyriaus medikams už globą.

Labai ačiū už užuojautos žodžius, aukas, maldas ir gėles bei Velionio palydėjimą į amžinojo poilsio vietą.

Su nuoširdžia padėka visiems, kas sutikote Jį gyvenimo kelyje, ypač Seinų „Lietuvių namų“ ir Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos bendruomenėms

Liūdinti šeima

Su giliu liūdesiu į paskutinę kelionę išlydėjome mūsų mylimą
Vyra, Tėvelį, Senelį
A. A. VALENTĄ MULIARČIKĄ
iš Punsko.

Už Velioniui parodytą pagarbą ir suteiktą pagalbą, už paguodos žodžius ir buvimą šalia šių sunkių valandą dėkojame visai giminei, Tėvelio draugams ir gerbiamiems kaimynams, pažįstamiems. Tegul ilsisi ramybėje, amžinai likdamas mūsų visų širdyse.

Liūdentys žmona, dukra ir sūnūs su šeimomis

„Žirgeli, tu matai...“

Dauguma Juozo dainų susijusios su žirgais, lietuvybe, mūsų bendra Tėvyne LIETUVA. Ir ne tik dainos... Ir siela Jis buvo tikras lietuvis – ar Lenkijoje, ar Kanadoje, ar mūsų LIETUVOJE. Labai gaila, kad išėjo Anapilin. Jo mums visiems labai trūks, tačiau ten, matyt, Jis labiau reikalingas.

Nuoširdžiausią užuojautą žmonai Onutei, vaikams ir visiems artimiesiems, Punsko bendruomenei reiškia

**Lazdijų žirgininkų klubas,
visi žirgų mylėtojai,
visi gerbiama Juozą Bansevicių pažinoję
Lazdijų krašto žmonės**

Šių metų sausio 13-osios rytą degdami vienybės ir vilties žvakutes 1991 metais žuvusiems Laisvės gynėjams pagerbti nenutuokėme, kad tuo pačiu laiku Anapilin iškeliavo mūsų nepakartojamas draugas, bendradarbis, kaimynas, puikus žmogus Petras Juozas Žardeckas.

Tegul lengva bus Jums žemelė...
Šeimai reiškiamo užuojautos žodžius.

**Vysk. Antano Baranausko fondas
„Lietuvių namai“ Seinuose**

*Žmogus bejėgis ir gamta ta visagalė,
Sprendimo jos pakeisti nieks negali.
Dar taip reikėjo Tavo rankų ir širdies...*

2021 m. sausio 30 d. mirė buvusi mokytoja, bibliotekos vedėja Aldona Leončikienė.

Mama visada liks su Jumis,
nors žodžiais ir neprakalbės. Netektis skaudi ir nepaguodžiama, bet norime tarti tylų užuojautos žodį...
Abu sūnus su šeimomis bei artimuosius užjaučia

Seinų lietuviai

*Žmogus – tik žemės svečias,
Ir turi jis sugrižt namo,
Bet kaip sunku išleisti jį į kelią,
Kurio negrižta niekas atgalios...*

Dėl Valinčių kaimo seniūno Juozo Banseviciaus mirties nuoširdžius užuojautos žodžius žmonai, vaikams bei visai šeimai ir artimiesiems skiria

**Punsko valsčiaus taryba, kaimų seniūnai,
viršaitis ir darbuotojai**

Lietuvos žiniasklaida

2021 01 27–02 08

Prezidento Gitano Nausėdos rekomendacijos buvusiems ministrams „politiškai atvėsti“, istoriko Valdo Rakučio arši kritika dėl jo minčių apie Holokaustą, besenkanti kai kurių verslininkų kantrybė laukiant, kada valdžia panaikins draudimus jiems dirbti ir užsidirbti – pagrindinės šio laikotarpio šalies žiniasklaidos gvildentos temos.

Prezidentas G. Nausėda surengtoje spaudos konferencijoje pareiškė nematantis galimybės, kad būtų užsienio reikalų ir krašto apsaugos ministrai Linas Linkevičius bei Raimundas Karoblis pretenduoti užimti ambasadorių postus JAV ir Europos Sąjungoje. Pasak jo, nors kadencijas baigę ministrai savo pareigas atliko tinkamai, abiem yra būtinas „politinis atšalimas“. „Šis klausimas dabar jau apaugo kažkokiais gaudais. Todėl noriu labai aiškiai pasakyti: šiuo metu nematau galimybės šiems neseniai buvusiems ministrams užimti ambasadorių minėtose valstybėse pareigas dėl labai paprastos priežasties – dėl reikalingo politinio atšalimo. Jeigu mes tikrai ne žodžiais, o darbais ir savo veiksmais norime siekti diplomatinės tarnybos depolitizavimo, tai mes tokį politinio atšalimo laikotarpį turėtume taikyti“, – pareiškė šalies vadovas.

Šis Prezidento pareiškimas sulaukė daug neigiamų vertinimų – juk ambasadorių vietos Vašingtone ir Briuselyje neužimtos jau ne vienas mėnuo. Politikos mokslų profesorius Tomas Janeliūnas portale delfi.lt Prezidentūros argumentą dėl „politinio atšalimo“ vertino kaip teisiškai nepagrįstą ir sakė nepamenąs tokios praktikos. Pasak jo, Prezidento esminę mintį suprasti galima, tačiau minėtas argumentas buvusių ministrų atveju taikomas nelogiškai. „Viena vertus,

yra toks politinis noras, kad nebūtų piktnaudžiaujama galimybėmis pabaigus politines pozicijas ar kadencijas užimti vietas tose srityse, kurios tarsis buvo pavaldžios prieš tai kuruojamoms, vadovaujamos ministerijoms ar kitoms pozicijoms, bet, mano galva, tai daroma kažkaip nelogiškai ir nenuosekliai“, – portalui sakė prof. T. Janeliūnas.

Neigiamos Prezidentūros išvados dėl tolesnės karjeros sulaukė ir buvęs vidaus reikalų ministras Eimutis Mišius, norėjęs grįžti į teisėjo pareigas. Profesoriaus teigimu, tiek teisėjų, tiek diplomatų profesijos turi savo specialius įstatymus, kurie reglamentuoja darbuotojų apsaugą ir galimybę grįžti į pozicijas po darbo politinėje sferoje.

Buvęs premjeras Saulius Skvernelis, kurio vadovaujama kabinete dirbo visi minimi ministrai, LNK televizijai teigė, kad neįžvelgia šalies vadovo asmeniškumą, tačiau ragino ministrus kreiptis į teismą. „Nenoriu tikėti. Su Prezidentu mes visą laiką turėjome gerus darbinis santykius, išskyrus gal vieną epizodą dėl vieno ministro“, – kalbėjo S. Skvernelis. Vis dėlto jis pažymėjo, kad taikomas Prezidentūros argumentas, neva buvusiems ministrams „reikalingas politinis atšalimas“, yra neteisėtas. „Pasakymas, kad jis yra politiškai sušilęs ir turi atšalti, yra neteisėtas ir neteisiškas“, – sakė S. Skvernelis.

Premjerė Ingrida Šimonytė nekommentavo G. Nausėdos sprendimo neskirti dviejų buvusių ministrų ambasadoriais. Tačiau Vyriausybės vadovė sakė nesuprantanti tokio sprendimo motyvų. Ji kėlė klausimą: nuo ko žmonės, dirbę valstybei, turi atšalti, jei ir toliau dirbs valstybei. „Vertinu buvusius ministrus kaip turinčius milžinišką patirtį ir galinčius savo valstybei

padaryti pakankamai daug“, – komentare portalui 15min.lt dėstė premjerė. „Prezidento požiūrio vieno ar kito konkretaus asmens atžvilgiu nevertinu, bet sakyčiau, kad nelabai suprantu, nuo ko žmogus, dirbęs valstybei, turėtų atšalti, jeigu jis ir toliau nori dirbti valstybei“, – pažymėjo I. Šimonytė.

Tuo metu lrytas.lt rašė, kad ekspertai pastebi, jog Prezidentas jau pamiršo jį į rinkimus lydėjusius pažadus, o tuščios Lietuvai svarbių ambasadorių kėdės daro didelę žalą pačiai valstybei. Politinės komunikacijos ekspertas Andrius Šuminas, kalbėdamas apie Prezidento sprendimą neskirti L. Linkevičiaus ir R. Karoblio į ambasadorių postus ir Prezidentūros komunikaciją šioje istorijoje, sakė: „Žvelgiant į Prezidentūros komunikacinę veiklą, daroma kliurka po kliurkos...“

Nuolat kartojasi kokie nors pakalbėjimai ar kokie nors veiksmai, kurie keistai paaiškinami. Turbūt pirmiausiai Prezidentūrai reiktų nustoti daryti tas klaidas ir tinkamai komunkuoti.“ Pašnekovas priminė ir garsiai rinkimų kampanijos metu nuskambėjusius G. Nausėdos pažadus, kad Prezidentūra taps atvira visiems, taps „tautos namais“. „Dabar matome, kad situacija yra priešinga, Prezidentūra tampa labai uždara, konfliktiška ir užsiimanti sąskaitų suvedinėjimu su nepatikusiais žmonėmis.“

Delfi.lt Rimvydas Valatka straipsnyje „Misija atvėsti“ apie tai su sarkazmu rašė: „Apšalęs nuo skiepimo socialistinių lenktynių Gitanas Skiepytojas įsakė atvėsti nuo darbo valstybei trims buvusiems valstiečių ministrams. Valstybinė kūno atvėsimo temperatūra akte nebuvo nurodyta. Konkretaus valstybinio kūno atvėsimo laipsnius prezidentas nustatys pagal savo susierzinimo ir

ypač jo erzino laipsnį.

Prezidento patarėja apkaltino buvusį vidaus reikalų ministrą Misiūną, kad tas metė teisėjo darbą dėl ministro posto. Atvėsti.

Ukmergės teisėjo darbą dėl generalinio prokuroro posto metusiam Pašiliui atvėsti nereiks.

Prezidentas išmatavo Pašilio pažasties temperatūrą ir paskyrė jį Vilniaus regiono apylinkės teismo Ukmergės rūmų teisėju.

Diplomato Karoblio, buvusios prezidentės rekrutuoto į krašto apsaugos ministrus gelbėti KAM nuo nešvarios rusiškos salietros įtakos, kūno temperatūra tapti ambasadoriumi ES atitiko aukštus ir gražius Naujųjų Vasiukų standartus. Bet prezidentas tą vietą pažadėjo Briuselio valdininkui Jankūnui.

Neturime teisės pamiršti, kad kandidato Nausėdos rinkimų štabo atstovas Briuselyje Jankūnas rinko parašus už kandidatą Nausėdą. Prezidentas yra žodžio žmogus. Dar sykį išmatavus diplomato Karoblio temperatūrą, buvo nustatytas nežymus šio valstybininko kūno perkaitimas, galintis sukelti nepageidaujamą branduolinę reakciją. Prezidento santykių su ištikimais draugais.“

Nemažą skandalą tarp politikų ir žydų bendruomenės narių sukėlė Seimo narys istorikas Valdas Rakutis. Šis Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) frakcijos narys Holokausto aukų atminimo dienos proga viešojoje erdvėje paskelbė tekstą, kuriame ragino „apžvelgti visas puses“, kad būtų galima geriau suprasti žydų tragedijos priežastis ir padarinius.

Daugiausia kritikos sulaukė jo pastabos apie tai, kad ir tarp žydų buvo su nacių ir sovietų režimais bendradarbiavusių bei Holokaustą vykdžiusių. „Holokausto vykdytojų netrūko ir tarp pačių žydų, ypač getų savivaldos struktūrose. Mes turime garsiai įvardinti šiuos žmones ir pasistengti, kad panašių į juos neatsirastų vėl. Bet taip pat atsakyti į klausimą, kokios buvo pačių žydų pažiūros, kokios idėjos paskatino dalį žydų bendradarbiauti su

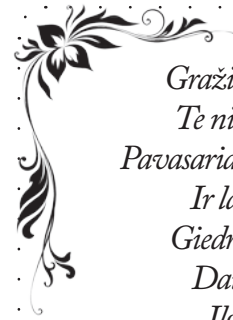
sovietų valdžia, užimti svarbias pareigas represinėse sovietų struktūrose. Kartais priežasčių suvokimas leidžia suprasti ir pasekmes, nors ir nepateisina poelgių“, – komentare rašė V. Rakutis.

Šio kolegės konservatoriai puolė aiškinti, jog jie su tokiais istoriko žodžiais nesutinka. „V. Rakučio tekste išreikštos mintys nėra frakcijos pozicija. Tai yra Seimo nario asmeninė nuomonė“, – išplatintame pranešime teigia TS-LKD frakcijos seniūnė R. Morkūnaitė-Mikulėnienė.

Lietuvos žydų bendruomenės pirmininkė Faina Kukliansky, reaguodama į V. Rakučio komentarą, pareikalavo iš Generalinės prokuratūros pradėti ikiteisminį tyrimą dėl Holokausto neigimo ir iškraipymo.

Tuo metu puolamas V. Rakutis naujienų agentūrai BNS teigė savo tekstu siekęs atskleisti platesnį šio reiškinių vaizdą, kad jis daugiau nepasikartotų. Jis tikino, kad neturi jokių antisemitinių nuostatų. „Man tos reakcijos ne visos patinka. Aš tikrai nenorėčiau sukelti problemų. Tikrai neturiu jokių antisemitinių nuostatų, kaip gaunu dabar visokių tokių laiškų. Labai šią tautą gerbiu“, – teigė Seimo narys. „Aš šitoje vietoje noriu pasakyti, kad Holokaustas kaip reiškinys, jei mes nesuprantame jo priežasčių, vėl jį turėsime. Gal ne žydų tautos atžvilgiu, kitos tautos“, – sakė V. Rakutis.

Anot portalo respublika.lt, ne visi TS-LKD nariai atsiribojo nuo kolegės. „Štai konservatorė Liudvika Pociūnienė feisbuke stoji ginti V. Rakučio „Kolegos, atsipeikėkit. Tas puolimas prieš Valdą Rakučio tikrai nedaro garbės. Publikuotame tekste nėra nieko žeidžiančio kurią nors tautą. Profesorius savo straipsnyje

*Gražiausių metų leiski palinkėti,
Tė niekad os nebus rudens,
Pavasariai tebus džiaugsmu nusėti
Ir laimė širdyje gyvens.
Giedrų dienų Tau linkime,
Daug sukakčių dar švęst,
Ilgų ilgiausių metų
Ir laimėj bei džiaugsmę gyvent.*

Vasario 16 d. gražų jubiliejų švęs
Petronėlė Bliūdžiuvienė iš Didžiulių.
Ta proga Ją sveikina

Vyras Antanas ir vaikai su šeimomis

kelia labai konkrečius klausimus, kurie, žinoma, ne visiems malonūs. Bet tik dėmesingas ir nešališkas atsakymas būtent į tuos klausimus gali tapti vaistu ilgai negyjančioms praeities žaizdoms. Sąžiningas žvilgsnis į istorinę atmintį gali būti neparankus konjunktūrai, bet kito kelio tiesiog nėra. Ypač jei galvojame apie tvarius ir pagarbius tautų santykius tolimesnėje perspektyvoje“, – rašė L. Pociūnienė.“

Žurnalistas Vitas Tomkus šia tema minėtame portale rašė: „Seniai žinau, kad holokausto su niekuo lyginti negalima. Kas po to būna, ne kartą savo kailiu patyriau. Ta proga dar noriu pridurti, kad negalima minėti, jog holokausto metu ir čigonai, ir kitos tautybės piliečiai nukentėjo. Jie neturi teisės būti minimi net po mirties. O dėl lietuvių genocido galima teisti tik tuos čekistus, kurių tėvynainiai holokausto nepatyrė, ar ne, Fayna? Antraip būsi apkaltintas antisemitizmu. Ar ne geriau tokių išgamų aukas a priore paskelbti mirusiais nuo... savižudybės. Bus lengviau Lietuvos istorikams karo nusikaltimus tirti. O tuo pačiu išvengsime idiotiškų nesusipratimų su mažumų bendruomenėmis, kurios daugumą baigia pribaugti.“